

Glas Crkve

STRATEGIJA 2020. str. 4

**Konferencija 'Ima nade'
u Crikvenici**

IZ NAŠIH CRKAVA str. 9

**Polaganje kamena
temeljca u Mačkovcu**

DILJEM HRVATSKE str. 16

**Dodjela priznanja
'Dr. Branko Lovrec'**

TEOLOŠKI PODLISTAK str. 20

Isus u reformacijskoj teologiji Martina Luthera

POSLJEDNJE VIJESTI

**RESTART
u Mošćenici**

str. 27

MLADI(MA) str. 15

**RiStream
Xtreme**

Glas Crkve

ISSN 1331-4130.

Godina XXI

Broj 52, svibanj 2016.

Osnivač i izdavač:

Savez baptističkih crkava
u Republici Hrvatskoj
Radićeva 30
10 000 Zagreb

tel (+385 1) 4813 168
fax (+385 1) 4873 403

Uredništvo:

Giorgio Grlj, Ruben Knežević,
Ksenija Magda, Toma Magda,
Svetlana Mraz, Željko Mraz.

Glavni urednik: Ruben Knežević

Grafički urednik: David Hošnjak

Službena web stranica:

www.baptist.hr

E-mail: glascrkve@baptist.hr

Tisk: TOP DAN d.o.o.

Dragovoljni prilozi uplaćuju se na
žiro-račun Saveza baptističkih
crkava u RH
IBAN HR8823600001101525063
s naznakom „Donacija za GC“.

Prilozi iz inozemstva šalju se u korist
Saveza baptističkih crkava u RH,
IBAN HR8823600001101525063,
BIC (Swift) ZABAHR2X

Fotografija na koricama: Nova
bogoslužna dvorana BC Karlovac.
Fotografirao Matej Paluh.

Uvodnik

Gradnja crkava i baptistička misija

Prodor i napredak baptističke misije na hrvatskom prostoru od samih je početaka bio čvrsto povezan s izgradnjom vlastitih crkvenih građevina, prvotno najčešće nazivanih kapelama, bogomoljama ili molitvenim domovima. U kontekstu evangelizacijskog poleta u ranim 1920-ima, popraćenog novootvorenom organizacijom misijskog rada u zemlji, povećavao se broj vjernika i sve je uočljivija postajala rastuća potreba za vlastitim bogoslužnim prostorima kao opipljivim žarištima vjerničkog zajedništva, ali i kao znacima probuđenoga baptističkog crkvenog identiteta.

Prva hrvatska baptistička bogomolja izgrađena je u 1924. Mošćenici kao montažni objekt, dok je prva arhitektonski oblikovana trajna crkvena građevina podignuta u Mačkovcu 1926. I u drugim su mjestima potom uslijedile nove gradnje bogomolja i prikladnih bogoslužnih prostora ili pak dogradnje i "sakralne" adaptacije postojećih stambeno-poslovnih prostora.

U prvih dvadesetak godina poslije Drugoga svjetskog rata oživljen je baptistički rad u novim političkim uvjetima, otvoreno je desetak novih bogoslužnih prostora, ali – dijelom i zbog pritska tadašnjega političkog režima – rijetke su bogomolje, posebice u gradovima, smjele i vanjskim izgledom upućivati na svoju bogoslužnu nakanu. Ipak su se neki molitveni domovi u manjim sredinama isticali svojim arhitektonskim rješenjem, čak postajući i jednom od vjersko-kulturoloških odrednica mjesta u kojem su se nalazile (primjerice Sirač, 1960.) Slični su trendovi nastavljeni i do kraja stoljeća, kada su i u nekim manjim mjestima sagrađeni molitveni domovi zanimljivih arhitektonskih rješenja (Pušćine, Andrijaševci), ali je u gradovima još uvijek pretežito egzistirala

la manje ili više uspješno, uglavnom laički izvedena arhitektura (samo) crkvenog interijera, dok se vanjski izgled crkvene zgrade prepoznavao samo natpisom ili, primjerice, teško raspoznatljivim križem inkorporiranim u fasadni zid (Rijeka).

Promišljenje projektiranje crkvenih zgrada prema utvrđenom teološkom predlošku (ekleziološkoj ideji) započelo je tek u novije doba realizacijom projekata pastoralnih centara u Čakovcu i Rijeci. Slijedeći protestantsku crkvenu tradiciju, a posebice tradiciju slobodnih crkava, arhitektonskim rješenjima naglašuje se težnja k zajedništvu i zajedničkom okupljanju, s naglaskom na interaktivnom bogoslužju. Nove crkvene zgrade nastoje se projektirati "iznutra", polazeći od sadržaja i načina odvijanja bogoslužja i pratećih aktivnosti, imajući u vidu glavne bogoslužne elemente – službu Riječi/propovijedanje, euharistiju/Večeru Gospodnju i slavljenje crkvene zajednice. Vanjskim oblikom zgrade nastoji se naglasiti i transcedentna komponenta, simbolički dodir s nebeskim, ali istodobno i otvorenost prema sekularnom okruženju, kako bi nove baptističke bogomolje sve više postajale središtem i mjestima okupljanja svih onih ljudi koji su u trajnoj potrazi za dubljim životnim smisлом.

Raduje stoga početak podizanja nove crkvene zgrade i u Mačkovcu, jednoj od najstarijih i svojedobno najvećih baptističkih crkava u Hrvatskoj, i to upravo o devedesetogodišnjici izgradnje njihove prve crkvene zgrade. Također se gradi i u obližnjoj Belici, koja iznova doživljava iskustvo novoga vjerničkog poleta. Nedavno dovršenje nove funkcionalne bogoslužne dvorane u Karlovcu isto će tako na upečatljiv način obilježiti baptističku nazočnost u "gradu na četiri rijeke".

Izgradnja crkvene građevine iskaz je ne samo jasnog vjerskog i kulturnog identiteta vjerničke zajednice, nego je istodobno i impuls samoj njezinoj daljnoj duhovnoj izgradnji, kao i svojevrsni materijalno-organizacijski preduvjet njezinim dugoročnjim evangelizacijskim nastojanjima; baptistički vjernici i njihovo djelovanje postaju prepoznatljiviji svojoj okolini ne samo duhovnošću i kršćanskom životnom neposrednošću, nego i arhitektonskim obilježjem svoga crkvenog identiteta. • Ruben Knežević

**“ Izgradnja crkvene
građevine iskaz je ne
samo jasnog vjerskog i
kulturnog identiteta vjerničke
zajednice, nego je istodobno i
impuls samoj njezinoj daljnoj
duhovnoj izgradnji”**

Okupljanje vjeroučitelja

Dvodnevni stručni skup u Crikvenici

U Crikvenici je od 26. do 28. veljače održan dvodnevni stručni skup vjeroučitelja baptističkog i evanđeosko-pentekostnog vjeronauka u RH na kojem je našlo devedesetak vjeroučitelja i mladih suradnika iz sedam različitih denominacija.

Odlična organizacija, korisne teme i vršni predavači do prinijeli su da se svi osjećaju ugodno. Na skupu je sudjelovao i gospodin Tomislav Tomašić, viši savjetnik za vjeronauk iz Agencije za odgoj i obrazovanje koji je u svom pozdravnom govoru naglasio kako su vjeroučitelji kao vjerosvjetoci odgovorni prenijeti djeci vrijednosti Evanđelja služeći se različitim metodama kao što su glazba, likovno stvaralaštvo i/ili igra. Svetlana Mraz u kratkom duhovnom promišljanju na početku skupa potaknula je prisutne da razmisle o odnosu između discipline i ljubavi, o tome kako su te vrijednosti neraskidivo povezane i međusobno uvjetovane.

Predavači na skupu

Prvi predavač mr. sc. David Kovačević u petak je navečer na veoma zanimljiv način prediočio vjeroučiteljima Isusa kao vrhunskog Učitelja - metodičara koji se pomno pripremao za službu i djelovanje, imajući na umu svrhu svoga poslanja. Naglasio je da metode nikad ne smiju zasjeniti sadržaj, što je Isus vješto provodio u praksi

Vjeroučitelji u Crikvenici

govoreći i učeći o Kraljevstvu Božjem i vječnom životu. Isus je poučavao svojim primjerom kao što bi to trebao i svaki vjeroučitelj. Najbolji se učitelj služio različitim metodama (vizualnim, verbalnim, radom s učenicima u manjim skupinama i sl.), imajući na umu specifičnosti slušatelja i/ili učenika.

Na početku drugog dana skupa Robert Bogesić ohrabrio je vjeroučitelje da uvijek ponovno promisle „gdje stanuju“, koliko su bliski s Gospodinom, koliko ga osobno duboko poznaju i koliko imaju povjerenja u njega i njegovo vodstvo u svojim planovima, programima i aktivnostima.

Timothy Ivan Špičak, diplomirani teolog i vjeroučitelj, govorio je o metodici iz drugog kuta tako zanimljivo i praktično da su prisutni, kao i uvi-

tek, bili inspirirani i potaknuti primijeniti to u praksi već na prvom sljedećem satu vjeronauka. U svom je predavanju naglasio koliko je važna metodika u nastavi vjeronauka kako bi se stvorilo ozračje za najvažniju poruku – Radosnu vijest spaseњa u Isusu Kristu. Na primjeru najboljeg Učitelja, iz četiri Evanđelja, poticao je prisutne da uvide kako se Isus vrlo temeljito pripremao u raznim vidovima svoje službe. Naglasio je kako se lik velikog Učitelja i proroka te lik vrsnog metodičara susreću u liku Isusa; Isus se želi utjeloviti u suvremenim vjeroučiteljima koji će poput njega navještati Kraljevstvo, različitim metodama ali u sili i snazi Duha Svetoga koji nas osposobljava za svako njemu ugodno djelo.

Tijekom poslijepodneva sudionici su imali prigodu u manjim skupinama aktivno sudjelovati u tri veoma praktične radionice: *Metodički pristup igri u nastavi vjeronauka*, Arna Bođešić, učiteljica i prof. pedagogije; *Metodički pristup glazbi u nastavi vjeronauka*, Tamara Kabiček, bacc. glazbene pedagogije; *Metodički pristup likovnosti u nastavi vjeronauka*, Martina Gracin, prof. likovne kulture.

Dodatne mogućnosti

Sudionicima skupa ukratko su predstavljeni korisni projekti i materijali. Marijana Crnković, vjeroučiteljica i nova djelatnica u Društvu prijatelja Biblije (DPB), prezentirala je rad i razne mogućnosti korištenja kuće DPB u Severinu na Kupi. Predstavnica RiStream Lea Sečen prezentirala je materijale *Upoznajemo Bibliju* koje bi vjeroučitelji mogli koristiti kao dodatnu aktivnost ili preporuku roditeljima koji žele njezini kućni pobožnost zajedno s djecom.

Seminar je završio u nedjelju prije podne zajedničkim bogoslužjem uz bogat glazbeni program, uz predvodnice Tenu Bunčić, Marijanu Crnković i Tamaru Kabiček. Pastor Timothy Ivan Špičak predvodio je Večeru Gospodnju, a David Kovačević propovijedao na temelju teksta iz Lk 10,25-37 o ljubavi prema Bogu i bližnjima.

• E. Turinski/IBA/GC

Patnje sadašnjeg vremena

Molitveni tjedan 2016.

Članice Saveza prvi su tjedan u novoj 2016. godini započele zajedničkom molitvom.

Ovogodišnju je temu o "Patnjama sadašnjeg vremena" predila dr. sc. Ksenija Magda, na temelju 8. poglavlja Pavlove poslanice Rimljanima. Razmišljanja o temi moguće je dobiti u pdf formatu na web-stranici

SBC u RH. Kao i svake godine, prikupljena kolekta u posljednjem danu Molitvenog tjedna namijenjena je nekom od projekata Saveza ili članice Saveza. Ove su godine prikupljena sredstva namijenjena za BC Belica koja je započela s rekonstrukcijom stare crkvene zgrade. • IBA/GC

Otvorenie molitvenog doma u Belici u prosincu 1972.

Dani s Biblijom

Biblijski seminar u Crikvenici

Ove se godine od 7. do 11. travnja održao u WBB kući / "Life centru" u Crikvenici seminar *Dani s Biblijom*. To je već 5. susret ovog tipa. Predavačica je bila sestra Karin Rudes iz Njemačke. U sufinanciranju ovog seminara sudjelovao je njemački *Virtemberski Kristov savez* (Der Württembergische Christusbund) iz Friolzheima. Za sudionike seminara ovo je bila idealna prilika provesti nezaboravne dane u proučavanju Biblije, ali i u zajedništvu s braćom i sestrama iz hrvatskih i austrijskih crkava.

Bog drži svoja obećanja

Sestra Karin temeljito je tumačila prvih dvanaest poglavlja knjige Izlaska. Tema je bila: Bog drži svoja obećanja. Slušali smo kako su Mojsijevi roditelji više vjerovali Bogu i u njega se pouzdali nego što su se bojali faraona, te su tako doprinijele

K. Rudes i
V. Jekić

ili jednom daleko većem cilju kojeg u tom trenutku nisu ni vidjeli niti ga bili svjesni. Bog je održao svoje obećanje. Na čudesan način izbavio je svoj narod tako da su i Židovi ali i Egipćani spoznali tko je jedini i pravi Bog – Jahve.

Neobična nit spasenja koja se proteže od postanka svijeta sve do danas stalno nam je bila pred očima. Ohrabreni smo bili spoznajom i podsjećanjem da Bog drži svoja obećanja i u svoje ih vrijeme ispunjava. Naše

je da mu budemo vjerni i poslušni, jer je on isti taj svemođući Bog Stvoritelj i Spasitelj, njegova se riječ obistinjuje u pravo vrijeme i na pravi način.

Organizatori

Svako je jutro prije obveznog programa bio kratak molitveni susret a svaki je dan završavao slavljenjem i svjedočanstvima o tome kako Gospodin djeluje u nama i po nama u našem vremenu i u našim okolnostima. Bila je to divna prigoda da

upoznamo nove prijatelje i obnovimo neka stara prijateljstva. Svečanost večere Gospodnje predvodio je Ruben Habuš, vjerna u službi sviranja bila je Malyn Šteković, o tehnicu je brinuo Jovan Šućura, dok je Vesna Jekić prevodila predavanja. Prije rastanka darivali smo naše gošće, ali i one nas. Posebno smo zahvalni sestri Esteri Knežević koja je davno počela s prevođenjem brošure "Vrijeme s Biblijom" i tako učinila dostupnim to veliko blago Riječi Božje čitateljima u Hrvatskoj, a zatim je na njezinu inicijativu i počelo ovo druženje u Crikvenici, poznato pod imenom "Dani s Biblijom".

I ovaj put se pokazalo kako je Life centar "kuća Božja" i "sveto tlo" – mjesto gdje se susreću Bog i ljudi. Neka tako i ostane! – zaključuje svoje izvješće Edita Turinski. • ET/IBA/GC

Postavio sam te svjetlom pogнима da im budeš spasenje do kraja zemlje (Dj 13,47)

Konferencija "Ima nadе" održana u Crikvenici

U Crikvenici je od 18. do 20. veljače održana već dvanaesta misijska konferencija "Ima Nadе". Life Centar bio je ispunjen do posljednjeg mjesta, i to već gotovo dva tjedna prije samog početka konferencije tako da nažalost nije više bilo mjesta za prijave koje su pristizale u posljednji čas.

Konferencija je bila izuzetno blagoslovljena porukama iz Božje riječi, svjedočanstvima, glazbenim doprinosima, zajedništvom i molitvom. Ovogodišnji govornici bili su pastor Baptističke crkve u Karlovcu i potpredsjednik SBC u RH Ladišlav Ružička, dr. Walter Wood iz New Yorka, pastor North Cin-

Brojni sudionici konferencije u Crikvenici

cinnatti Community Church i koordinator organizacije City to City za osnivanje crkava, te go tovo stalni sudionik konferencije pastor Ivan Špičak iz Bap-

tističke crkve Daruvar, potom John Bowers iz organizacije Proclaim International.

Upečatljivo je bilo vidjeti kako su govornici bili pota-

knuti naglašavati kršćansku svetost i karakter kako bi svi mogli biti učinkovito upotrijebljeni u Božjoj službi. Teme poruka bile su: "Narod svjetlosti", "Pozitivni učinci evangelija", "Što će pokazati 'onaj dan'", "Budi snažan kao Daniel".

U petak poslijepodne održana je izuzetno zanimljiva radionica koju je vodio misionar Eric Maroney, predstavljajući istraživanje o hrvatskim baptistima i trendovima obraćenja od 1970. do 2010.

Walter Wood održao je predavanje o osnivanju crkava u Europi, a njegova radionica bila je popraćena korisnom diskusijom i vrijednim poticajima.

Trodnevno zajedništvo osnažilo je sudionike da revnije služe u svojim crkvama te da se odvaže na evangelizacijske i misijske potevate u cilju obraćenja još mnogih ljudi, Gospodinu na slavu. • IBA/GC

Sudionici OMV seminara

OMV seminar u Crikvenici

Vjera, moral i rizična ponašanja u mladenačkoj dobi

Odjel za rad s mladima pri SBC u RH provodi šestu godinu za redom program pod nazivom Obuka mladih vođa (OMV). U sklopu tog programa, u Crikvenici se od 15. do 17. travnja okupilo četrdesetak mladih ljudi iz dvanaest različitih crkava.

Program je započeo u petak navečer kratkom motivacijskom porukom koju je mladima uputio pastor Željko Mraz, glavni tajnik SBC u RH, a nakon toga su krenula i uvodna predavanja.

Program i predavači

Polaznici prvog stupnja promišljali su o razvoju vjere i morala u mladenačkoj dobi, a glavni je predavač bio dr. Jeff Carter, Kanađanin koji živi u Pragu, a voditelj je Horizons programa za obuku vođa mladih u sklopu Europske baptističke federacije. Drugi se stupanj bavio temom rizičnih ponašanja kod mladih ljudi na temelju predavanja koja je pripremio dr. Josip Sur-

ća iz BC Mačkovec. Polaznici oba stupnja vrlo su visoko ocijenili predavanja i predavače, prepoznavajući ponuđene sadržaje kao veoma korisne kako za osobni život tako i za budući rad. Mogućnost postavljanja pitanja i dobivanje stručnih odgovora u jednoj grupi te

žive rasprave i zajednička promišljanja u drugoj grupi, sve je to doprinijelo posebnoj dinamici cijelog vikenda.

Pored intenzivnog rada, sudionici seminara imali su prigodu produbiti međusobno zajedništvo tijekom zajedničkih obroka i u vrijeme predviđeno za odmor. Upravo to povezivanje aktivnih mladih ljudi iz različitih crkava jedna je od ključnih odrednica OMV programa koja nosi u sebi želju za nastavkom podrške i suradnje i u budućnosti. Ova suradnja dolazi do izražaja već i tijekom samog programa, osobito kada se pogleda u glazbeni tim koji jedinstveno predvodi slav-

ljenje na bogoslužjima, a čine ga mladi ljudi iz pet različitih crkava.

Nedjeljno bogoslužje

Još jedan sadržajan OMV vikend završio je nedjeljnim bogoslužjem koje je zajedno s OMV timom za slavljenje predvodila Svjetlana Mraz, voditeljica OMV programa. Gromko su odzvanjale zajedničke pjesme i radosno se uzdizale osobne molitve zahvalnosti, a inspirativnu poruku iz Božje riječi prenio je dr. Jeff Carter uz podršku prevoditelja Filipa Grujića. Poznata prispoloba o sijaču iz Luke 8 dobila je puno osobnije značenje kada su sudionici mogli na licu mjesta posaditi sjemenke u zemlju i pri tome moliti za druge mlade ljudi koje su osobno spremni "zalijevati" svojom brigom i ljubavlju. Na kraju je Toma Magda, predsjednik SBC u RH, donio pred Gospodina u molitvi sve okupljene mlade ljudi i sva njihova nastojanja u brizi za druge kojima žele služiti. •

“Sudionici su na licu mjesta mogli posaditi sjemenke u zemlju i pri tome moliti za druge mlade ljudi koje su osobno spremni “zalijevati” svojom brigom i ljubavlju.”

OMV tim/IBA/GC

Svečanost u BC Karlovac

Otvorenje nove dvorane za bogoslužja

U karlovačkoj Baptističkoj crkvi održana je 19. prosinca 2015. svečanost otvorenja nove dvorane za bogoslužja. Događanje je uveličao i *Baptizo* – Udruženi zbor crkava Zapadne Slavonije.

Pod dirigentskom palicom Tamare Kabićek zbor je izveo program od šesnaest božićnih pjesama, uz pratnju Ljiljane Srećec na klaviru i Ivana Špičaka na gitari. Prigodne pjesme „Posebna noć“, „Božić bez Isusa“ i „Tiha noć“ oduševile su sve prisutne. Program je bio obogaćen odličnim nastupima solo pjevača. Tako se Timothy-

Ivan Špičak predstavio solo izvedbom pjesme „U to vrijeme godišta“, a Barbara Hamp izvrsnom interpretacijom pjesme „Radost Božića“. Kvintet Timothy-Ivan Špičak, Silvia Kubica, Kornelija Berlančić, Ivan Špičak i Tamara Kabićek izveo je pjesmu „Gdje ste sad dobri ljudi“. U pjesmi „Vrelo blagoslova“ na flautu se pridružila Maja Berlančić. U programu je sudjelovao i pastor Baptističke crkve Pakrac Mirčo Manavski. Voditelj programa bio je Timothy-Ivan Špičak koji je nagnao potrebu da se Božić danas dogodi u srcima svih ljudi.

Zbor *Baptizo* u Karlovcu

Zbor *Baptizo* pod vodstvom pastora Timothy-Ivana Špičaka darovao je i novčani iznos od 800 kuna koji će se utrošiti na uređenje prvog kata crkvene zgrade u Karlovcu. Taj će se prostor prenamijeniti u učionice i prostor za rad s djecom koja pohađaju baptistički vjeronauk. Pastor Baptističke crkve Karlovac Ladislav Ružićka zahvalio je zboru *Baptizo* na

gostovanju i novčanom daru te svima koji su sudjelovali u radovima na uređenju nove bogoslužne dvorane.

Interes i odziv Karlovačana, gostiju i prijatelja, za ovaj koncert bio je doista velik, a svi smo zajedno pokazali kako smo u ovo posebno božićno vrijeme spremni darivati drugoga i pokazati ljubav koju imamo prema bližnjima. • sr/IBA/GC

Dani otvorenih vrata u BC Malešnica

Upoznaj bližnjega svoga

Nakon nekoliko kišnih dana u rujnu 2014., zgrada BC Malešnica bila je poplavljena, a pod i zidovi potpuno uništeni te daljnja održavanja bogoslužja nisu više ondje bila moguća. Uz finansijsku i raznu drugu pomoć koju su priskrbile baptističke crkve u Zagrebu (Radićeva) i Pušćinama te Mješna zajednica Malešnica, kao i pojedinci – članovi crkve i g. Mohamed Radwan Joukhadar, direktor firme *Medical Intrade d.o.o.*, prostor je renoviran. Najveći je posao odradio tim što ga je okupio Željko Čanji, a oko uređenja interijera angažirao se Danijel Kreko. Predano se u radeve uključila i sestra Herman. Tijekom travnja 2015. započelo se ponovo održavati bogoslužja u novouređenom prostoru u M. Matošeca 2.

Kako su stanovnici u susjedstvu bili zainteresirani za ova nova događanja oko renoviranja prostora, došlo se na ideju da se prirede Dani otvorenih vrata BC Malešnica, s namje-

Velik odziv posjetitelja na DOV Malešnica

Sudionici na tribini

rom da se baptistički vjernici iz BC Malešnica predstave svojoj okolini i pokažu svoj novi prostor.

Dani otvorenih vrata održani su tijekom vikenda 23. – 25.

listopada 2015. Skup je započeo u petak, s tematikom: *Tko su baptisti? Povijesni, teološki, ekleziološki, kulturološki i organizacijski osvrt na Baptističku crkvu i njezin globalni i lokalni značaj*. O ulozi baptista u kontekstu kršćanske vjere i demokratskog društva u svijetu i kod nas govorio je pastor Toma Magda, predsjednik SBC u RH. Moderator panel-diskusije bio je pastor Mihal Kreko, a sudjelovali su i dr. sc. Ksenija Magda te Željko Mraz, glavni tajnik SBC u RH. Skupu su nazočili i

Vladimir Andrić, predsjednik Vijeća gradske četvrti Stenjevec; Alfred Kolić, župnik RKC Bezgrešnog začeća – Malešnica te mr. sc. Mohamed Radwan Joukhadar, direktor Medical-Intrade d.o.o. Sveta Nedjelja. Voditeljica programa bila je Sandra Sharp, a nastupila je i glazbena skupina *Saltshaker*.

U subotu je bila organizirana HURA – humanitarna rasprodaja dječje odjeće, opreme za dom, igračaka i knjiga, a prikupljenim sredstvima pomoglo se dvjema obiteljima iz Malešnice. Priređena je također interaktivna izložba „Zora reformacije“, kao i radionice za mlade i djecu.

U nedjelju je održano svečano otvoreno bogoslužje, kao i tribina za mlade u poslijepodnevnim satima.

Bog nas je blagoslovio i oduševio posjetima susjeda i prijatelja, odgovorima na molitve i mogućnošću jedne nove suradnje braće i sestara u službi našeg naselja Malešnica. Gosti su se divili našem programu. Postavili smo nova prijateljstva i vjerujemo da su uklonjene mnoge predrasude. Planiramo Dane otvorenih vrata i u 2016., završavaju svoje izvješće Violeta Šimun i Angelika Bosch. • GC

Nevolje sadašnjeg vremena

Molitveni tjedan u BC Karlovac

U prvom tjednu ove godine vjernici karlovačke Baptističke crkve sastajali su se svaki dan kako bi zajedno proučavali Riječ Božju, izgrađujući se kroz molitvu. Proučavalo se 8. poglavje poslanice apostola Pavla Rimljanima, prema materijalu koji je pripremila dr. sc. Ksenija Magda.

Razmatrali smo stav kršćana u trenutku nevolja sadašnjeg vremena. Ukorijenjeni u Kristu, nazidani na njegovu temelju nailazimo na zamke i poteškoće, bolesti i nesreće te protivljenja svake vrste. Kao da nas ništa ne može mimo-

ići, u neprekidnom smo ratu sa silama tame, ali znamo da pobjeđujemo samo ako smo u Kristu. Doživljavamo i gubitke, obarani smo i napadani, često

ožalošćeni i pritisnuti teretom svakodnevnice, posrćemo i padamo, ali jači je i veći onaj koji je s nama, nego naš protivnik.

Pastor Ladislav Ružička

istaknuo je da vjera u Gospodina rasvjetljuje tamu pred nama i hrabri nas da svjedočimo pobjedu svjetla nad tamom: *Gospodin je s nama u svakom času, u gubitku voljenih, u olju svjetskih zbivanja, u očaju bezizlaznosti, u neimaštini i progona. Nema boli koju Isus nije okusio prije nas, ali je sve podnio da nas osloboди. Stoga, nismo sami, ohrabrio je pastor Ružička prisutne vjernike.*

Utjeha u zajednici, molitva iz čistog srca, pjesma slavljenja, ljubav vjernika i međusobno ohrabrvanje obilježili su naš molitveni tjedan. U nedelju, posljednji dan molitvenog tjedna, skupili smo dragovoljni prilog za Baptističku crkvu Belica koji će se iskoristiti za rekonstrukciju njihove stare crkvene zgrade. •R. Paić/IBA/GC

Dan vjeroučitelja u Rijeci

Prigodna svečanost u BC Rijeka

Baptistička crkva u Rijeci obilježila je 21. veljače Dan vjeroučitelja. Svim je vjeroučiteljicama izrečena zahvala, a starješina Ruben Sečen molio je te blagoslovio njih i njihov rad. Od zajednice dobili su cvijeće i prigodnu čestitku izrađenu rukom, unikatnu za svaku vjeroučiteljicu.

Radosna sam što sam dio te zajednice, radosna sam što sam dio tima vjeroučitelja već dugi niz godina. Radosna sam kad gledam kako ta naša djeca odrastaju i postaju ljudi, korsni u službi zajednici i svijetu u kojem žive. •E. Turinski/IBA/GC

Riječke vjeroučiteljice

Svečanost rukopolanja u BC Mačkovec

Postavljeni novi crkveni službenici

Početak nove godine u BC Mačkovec prošao je u znaku molitvenog tjedna koji je bio okružen nedjeljnjom svečanošću 10. siječnja, kada su rukopoloženi novi đakoni i starješina.

Naime, nakon stanovitog vremena promišljanja i molitve, crkva je prepoznala dr. Josipa Surću kao novog starješinu te odabrala Miljenka Benkovića, Tihomira Vekića i Marka Hošnjaka na mjesto novih đakona Baptističke crkve Mačkovec. Svojim dugogodišnjim radom i zalaganjem te vjernom službom i primjernim životom

Novi crkveni službenici u BC Mačkovec

braća su stekla povjerenje ostalih članova crkve za obnašanje povjerenih dužnosti prema biblijskim načelima na koje je svojom porukom crkvu još jednom podsjetio pastor Toma Magda, predsjednik Saveza baptističkih crkava u Republici Hrvatskoj.

Jutarnji program bio je ispunjen ozračjem slavlja, zahvalnosti i traženja Božjeg blagoslova nad predstojećom službom braće, ali i cijele crkve koja radosno u novoj godini iščekuje početak gradnje nove crkvene zgrade. •ak/IBA/GC

Obilježen Međunarodni tjedan braka

Prigodna događanja u više hrvatskih gradova

Međunarodni tjedan braka održan je i ove godine u mnogim zemljama svijeta pa tako i u nekoliko hrvatskih gradova: Velikoj Gorici, Koprivnici, Zadru, Splitu, Zagrebu, Vukovaru i Rijeci. Godine 1997. Međunarodni tjedan braka pokrenuli su u Velikoj Britaniji Richard i Maria Kane, koji se potom proširio diljem svijeta.

U riječkoj je Baptističkoj crkvi, u sklopu obilježavanja mjeseca braka, održan prigodni vikend od 12. do 14. veljače. U petak navečer prikazan je američki film „Fireproof“. Film govori o vatrogascu čiji brak upada u krizu. Na nagovor oca on pristaje proći četrdesetdnevnim putem malih koraka nesobičnog davanja koji na kraju rezultiraju obnovom onoga što je izgledalo osuđeno na propast.

Prvi od šest seminarova održan je u subotu, kada su bračni parovi pojedinačno i u skupini imali prigodu razgovarati o svom braku, o poteškoćama s

Najstariji riječki baptistički par sa sudionicima seminara

kojima se susreću kao i o onome što su tijekom bračnih kriza naučili u svome bračnom drugu. Seminaru se odazvalo petnaest parova, ali kako je riječ tek o prvom u nizu te vrste seminarata, očekuje se uključenje i drugih zainteresiranih. Prezentiran je materijal s DVD-

a „Umijeće bračnog života“ Udruge Fokus Obiteljski život, a seminari će se održavati u mješevnom ritmu.

Nedjeljno je bogoslužje također bilo posvećeno razmisljanju o braku. Propovijedao je pastor Giorgio Grlj, a cijelokupna je propovijed dostupna na

njegovu blogu. Bila je to i prigoda da se najstarijem bračnom paru, Miri i Luki Ilišinović, čestita na njihovih 59 godina zajedničkog života. ‘Nikad se nismo svađali. Ni jedno od nas nije konfliktna osoba, a imali smo i dovoljno posla u životu pa za svađu nije bilo vremena. Voljeli bismo da nas Gospodin zajedno pozove k sebi’, riječi su sestre Mire Ilišinović.

Vikend je zaključila Večer ljubavne pjesme kad je više izvođača otpjevalo i izrecitiralo pjesme o ljubavi. Bila je to i večer iznenađenja jer su neki, poput Maje i Igora Marušića, ne samo sudjelovali u pripremi cijelog vikenda, nego i po prvi put zajedno nastupili s nekoliko pjesama uz pratnju glazbene skupine, izazvavši opće oduševljenje nazočnih. Uz njih je kao solistica nastupila i Branka Matić Dereta. Najmlađem bračnom paru, Ani i Tomislavu, čestitalo se na njihovih nekoliko mjeseci braka i poželjelo još puno dobrih zajedničkih godina.

Pokretači i voditelji cijelokupnog vikenda bili su i Sandra i Dragan Bičanić, a svima koji su na bilo koji način sudjelovali u pripremi i provođenju ovog zanimljivog i nadasve korisnog susreta zahvalio je domaći pastor. • IBA/GC

Ekumenski tjedan u Rijeci

Molitveni susreti, razgovori i posjeti među crkvama

Pod gesmom „Pozvani navještati silna djela Gospodnja“ (1 Pt 2,9) brojnim je događanjima u Rijeci obilježen tjedan molitve za jedinstvo kršćana koji se, diljem svijeta, tradicionalno održava već više od stotinu godina.

Uprilici su molitveni susreti u katoličkoj župi te kod franjevaca i kapucina, također u prostorima Makedonske pravoslavne crkvene općine, u Kristovoj crkvi, u Prvoj riječkoj hrvatskoj gimnaziji te u Pastoralnom centru riječke Baptističke crkve.

Bile su to prigode da se ne samo moli nego, prema predlošku koji su za ovogodišnji tjedan molitve pripremili

Susret u Pastoralnom centru u Rijeci

crkve u Latviji, i razgovara o mogućim načinima produbljinjanja i proširivanja suradnje i svjedočenja svijetu. Posjeti i sudjelovanje zborova u drugoj vjerničkoj zajednici tijekom bogoslužja, zajedničko mjesto molitve (po uzoru na crkve u

Latviji koje su u gradu Madoni uspostavile kapelu s tom nakanom), sudjelovanje u karitativenim akcijama pomaganja nevolnjicima, sportska druženja mladih, izleti, samo su neke od ideja koje su se mogle čuti tijekom razgovora.

U riječkoj Gradskoj vijećnici održan je okrugli stol pod nazivom „Ima li ekumenizam smisla?“ U vrlo živoj i podužoj raspravi iznesena su različita viđenja o važnosti i potrebi angažmana na polju približavanja kršćanskih crkava.

Na malonogometnom turniru nastupilo je osam momčadi. Riječka ekipa evanđeoskih crkva RiStream osvojila je peto mjesto. Turnir je osvojila momčad Dominik Savija.

Prigodni susreti tijekom tjedna molitve za jedinstvo kršćana održani su i u drugim gradovima diljem Hrvatske. Baptisti su također sudjelovali na susretima u Osijeku i Zagrebu. • IBA/GC

Polaganje
kamena
temeljca**Svečanost u Mačkovcu**

Položen kamen temeljac za novu crkvenu zgradu

U Baptističkoj crkvi Mačkovec održano je 21. veljače svečano bogosluženje povodom polaganja kamena temeljca za novu crkvenu zgradu.

Na bogosluženju bili su prisutni gradonačelnik Grada Čakovca g. Stjepan Kovač, pro-

čelnik za društvene poslove Grada Čakovca g. Davor Vugrić, načelnik mjesnog odbora Mačkovača g. Josip Varga, zatim predsjednik SBC u RH pastor Toma Magda, glavni tajnik SBC u RH pastor Željko Mraz, kao i predstavnik ABWE,

Baptističke misije za svjetsku evangelizaciju dr. Mark Nikitin, potom pastor North Cincinnati Community Church iz Ohia te ujedno predstavnik organizacije City to City za osnivanje crkava iz New Yorka dr. Walter Wood, također John

Bowers iz organizacije *Proclaim International* s Floride te mnogi prijatelji kao i braća i sestre iz okolnih međimurskih zajednica.

Prisutni su uživali u bogatom programu, zahvaljujući Bogu na svemu što je do sada učinio u jednoj od najstarijih baptističkih crkava u zemlji, te tražeći Božji blagoslov, mudrost i vodstvo za ono što je pred crkvom. Gosti su uputili riječi ohrabrenja crkvi u ovom odvažnom iskoraku, a pastor Toma Magda dao je smjernice iz Ef 3,19-22 naglasivši da se gradnja događa jedino u božanskoj snazi i na Božju slavu.

Nakon svečanog bogosluženja, zajednica se s gostima uputila na novu lokaciju buduće crkve gdje se održala kraća ceremonija te molitva za blagoslov projekta. Simbolični čin polaganja kamena temeljca predvodili su predsjednik gradičinskog odbora crkve Aleksandar Markov i pastor Branko Kovačević. Druženje je nastavljeno na domjenku u prostoru BIM-a, sportsko-rekreacijskog centra crkve. • IBA/GC

BC Karlovac poboljšala uvjete za rad s mladima

Nove vjerouaučne učionice

U Baptističkoj crkvi Karlovac održano je 6. ožujka svečano otvorenje novih učionica za potrebe provođenja baptističkog vjerouaučnog. Veliki prostor na katu, koji je do sada služio kao bogoslužna dvorana, prenamijenjen je u učionice čime su najmlađi dobili svoj prostor.

Djeca su zajedno s vjeroučiteljicama pripremila prigodan program. Djeca iz 5. - 8. razreda čitala su što za njih znači slijediti Isusa, a djeca od 1. - 4. razreda i predškolci pjevali su pjesmu „Hosana na visini“. Pripremili su i plakat zahvalnosti sa stihovima ohrabrenja za cijelu zajednicu. Vjeroučiteljica Darja Juratović podijelila je s prisutnima svoje oduševljenje novim prostorom, istaknuvši kako je sve napravljeno u samo dva mjeseca. *Uz složna srca i zajedničke molitve upućene Bogu na-*

Radost karlovačkih vjeroučenika u novoj crkvenoj učionici

izgled bezizlazne situacije mogu se promijeniti i naše ljudske želje mogu se ostvariti – istaknula je Juratović. Pročitala je tekst iz 1. Korinćanima 1,4 zahvalivši se svima koji su neumorno radili kako bi učionice bile završene u

tako kratkom roku. Djeca su podijelila maleni znak pažnje onima koji su najviše radili, pastoru Ladislavu Ružički i njegovoj supruzi Melaniji Ružički, Zdenku Čuhnilu, Danijelu Japecu i Samuelu Horvatu. Na kraju bogo-

služja svi su vjernici razgledali novouređene prostorije.

Naše nove učionice jako su lijepе, nove i uređene. Veselim se što će u njima učiti o Bogu – izjavila je drugašica Maresa Uenk. • sr/IBA/GC

Molitveni tjedan u BC Glina

Molitveni skupovi i kršćanski film

Prvi tjedan ove godine vjernici BC Glina proveli su u molitvi. Izvješće J. Šućura-Johnny: *Svaki smo se dan sastajali u drugom domu. I tako smo, cijelo vrijeme, mogli osjećati snagu zajedništva i mira koji je On sam obećao onima što svoje potrebe u molitvi povjere njemu.*

Započeli smo gledanjem izvrsnog dugometražnog igranog filma "War Room". To je film koji pokreće, uvjerava i inspirira da pronađemo vrijeme i mjesto gdje ćemo "slušati" Božju riječ i voditi svoje životne bitke u molitvi. Pobjede ne dolaze slučajno! Svojim snažnim učinkom film je samo dolio ulje na vatru koju je

Molitveni tjedan u Glini

zapalila Božja riječ iz 8. poglavlja Rimljanima poslanice. Vođeni Duhom Svetim, naši su naši sastanci trajali po nekoliko sati u atmosferi proučavanja, molitve, zajedništva i radosti. Kako se Božja riječ na vraća bez ploda, nego čini ono što je on htio i obistinjuje ono zbog čega je poslana, naši prijatelji koji još nisu bili svoje živote u potpunosti predali u Kristove ruke, pridružili su nam se u molitvi. To je dodatno umnožilo našu radost.

Nismo samo "teoretizirali". Na kraju, u nedjelju, pridružujući se ostalim crkvama, sakupili smo dragovoljni prilog koji šaljemo za rekonstrukciju BC Belica. • J. Š.-Johnny/IBA/GC

Impuls bogoslužje u Belici

Priprema za evangelizaciju u Čakovcu

Baptističke crkve u Međimurju planiraju održati evangelizaciju u gradu Čakovcu u razdoblju od 30. svibnja do 5. lipnja 2016. Isusov nalog u Mt 28 konstanta je svake žive

crkve. Isusova vlast "nebeska i zemaljska" nije tijekom vremena izgubila snagu.

Želja nam je da tijekom sedam dana - uličnim koncertima, igraonicama za djecu,

izložbama kršćanskih knjiga, filmovima i glazbom, sportom i večernjim koncertom potaknemo ljude da *Ima Nade* za svakog koji prihvati poruku Isusa Krista. Gosti govornici bit će Ivan Grozdanov (Makedonija), Rabi M. Maharaj (USA) i Ulrich Parzany (Njemačka). Večernji sastanci održat će se pod velikim šatorom u centru.

Pripremili smo tri 'Impuls' bogoslužja s namjerom ohrabiivanja i motiviranja svakog vjernika na aktivno uključenje u evangelizaciju putem molitve i pozivanja. U tu svrhu održano je 13. ožujka prvo *Impuls* bogoslužje u društvenom domu u Belici. Bili smo ohreni zajedništvom u slavljenju i po poruci Riječi. Sudjelovalo je sastav iz crkve u Belici, svjedočanstvo je dao Gordan Bartolić, a propovijedao Ivica Horvatić.

Sljedeće *Impuls* bogoslužje bit će održano 10. travnja u Pušćinama i 15. svibnja u Pastoralnom centru Čakovec.

Vjerujemo da je za naš narod, ekonomiju, obitelj i pojedinca jedina NADA u osobnom predanju Isusu Kristu i to želimo navijestiti, zaključuje svoje izvješće pastor Branko Kovačević. • IBA/GC

BC Duga Resa Molitveni tjedan u domovima vjernika

Vjernici Baptističke crkve Duga Resa obilježili su molitveni tjedan sedmicu poslije, ali na posebniji i drugačiji način. Naime, već sedmu godinu za redom crkva se sastaje u domovima vjernika gdje se u kućnoj atmosferi proučava Riječ Božja:

Već se sedam godina sastajemo u domovima naših vjernika. Proučavamo temu tjedna, pjevamo uz pratnju harmonike i gitare stare pjesme slavljenja, molimo i razgovaramo. Uz zakuskusku i čaj, provedemo vrijeme u toplini doma na početku nove godine. I lijepo nam je! S nestrljenjem i uzbudnjem čekamo novi molitveni tjedan i privilegiju da ugostimo Crkvu u svom domu, izjavila je Vesna Brezović, članica crkve u Dušoj Resi. • IBA/GC

IZBJEGLIČKA KRIZA

Posljednjih je mjeseci smanjen izbjeglički val u europske zemlje, zbog restriktivnih mjeri europske zajednice. Tijekom sedam mjeseci trajanja izbjegličke krize kroz Hrvatsku je ukupno prošlo 658 tisuća ljudi. Volonteri CBA posljednjih su mjeseci i dalje bili uključeni u rad s izbjeglicama u prihvatnom centru u Slavonskom Brodu, sve do njegova zatvaranja 15. travnja. Posljednja 62 migranta prebačena se 13. travnja u Zagreb, Kutinu i Ježevu. Volonteri CBA istražuju mogućnosti nastavka rada u kampovima u Grčkoj. Jedan je tim u tu svrhu nedavno boravio u Eidomeni.

Ukratko donosimo važnije vijesti koje se tiču izbjegličke krize, za razdoblje od sredine prosinca 2015. do kraja travnja 2016.

Konferencija u Osijeku

U Osijeku se 14. i 15. prosinca održala Godišnja konferencija

o međunarodnoj zaštiti, u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova RH, UNHCR-a i Crvenog križa. Izbjeglička kriza koja je dosegla i Hrvatsku, kroz koju je do sada prošlo više od pola milijuna migranata, na površinu je iznijela neka pitanja o međunarodnoj zaštiti osoba bez državljanstva te je cilj konferencije bio predstaviti rad na tom području u 2015. godini i razvoj plana rada za 2016. godinu. Hrvatsku je u dosadašnjem radu u izbjegličkoj krizi pohvalio i predstavnik

UNHCR-a Terence Pike, riječima da je Hrvatska prošla na testu humanosti, posebice radom hrvatskih volontera u kampovima u Opatovcu i Slavonskom Brodu.

Na konferenciji je tijekom dva dana sudjelovalo tristotinjak ljudi koji su predstavljali MUP, UNHCR, Crveni Križ, Ministarstvo socijalne politike i mlađih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ured Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava i prava nacionalnih

manjina, ali i druge nevladine udruge i međunarodne organizacije. Prisutne su organizacije i udruge imale prilike okupljena predstaviti svoj rad pa je tako svoje vrijeme dobio i Croatian Baptist Aid, a o radu CBA izlagala je njegova koordinatorica i članica BC Osijek Nada Jović. U svojem je izlaganju Nada Jović predstavila humanitarni rad Saveza još od vremena Domovinskog rata i djelovanja „Mog bližnjeg“ pa sve do izbjegličke krize u koju su se volonteri Saveza uključili skoro od prvog dana dolaska prvih migranata u Tovarnik. CBA se svojim radom pokazao kao ozbiljan suradnik Republike Hrvatske u pomaganju onima koji su ostali bez ičega, a taj je rad prepoznat od strane predstavnika države i drugih organizacija unutar tranzitnih izbjegličkih kampova.

„Raditi na izgradnji kulture mira za nas znači živjeti i promicati vrijednosti, stavove i ponašanja koja omogućavaju međusobne odnose bazirane na načelima slobode, pravde i demokracije, poštivanja ljudskih prava, tolerancije i solidarnosti te prvenstveno na kršćanskoj ljubavi. Mi smo ljudi koji svoju zajednicu osjećamo srcem, ne žmirimo na potrebe svojih sugrađana ni cijelog svijeta.“ zaključila je Nada Jović zahvalivši se u ime CBA svim suradnicima. • S. Tomin – N. Jović/IBA/GC

Pomoći ostalim potrebitima

Tijekom rada u tranzitnom izbjegličkom kampu u Slavonskom Brodu, volonteri CBA suočili su se i s potrebama hrvatskih građana koji žive na rubu egzistencije. Tako se rodila i ideja o tome da se tijekom prosinca 2015., u božićnom vremenu, vremenu darivanja, pruži pomoći onima koji u Hrvatskoj ostaju, a kojima je ta pomoći najpotrebnija i koji su nekako zaboravljeni. Za tu potrebu volonteri CBA pripremili su po 100 paketa za socijalno ugrožene obitelji u Slavonskom Brodu i 100 paketa za Rajevo Selo i Padež, mjesto smješteno između Gunje

i Rajeva sela. Paketi su sadržavali osnovne kućne potrepštine kao što su: ulje, brašno, šećer, sol... pribor za osobnu higijenu, prašak za veš i jednu čokoladu. Ukupni sadržaj paketa brojao je 26 artikala i težio preko 25 kg, a vrijednost paketa bila je nešto manje od 300 kn.

U suradnji s Gradskim poglavarstvom Slavonskog Broda, Odjelom za društvene djelatnosti, Centrom za socijalnu skrb te udrugama za gluhe, slijepе, inkluziju i oboljele od raka došlo se do onih kojima je pomoć najpotrebnija te su tim ljudima u Baptističkoj crkvi Slavonski Brod podijeljeni paketi pomoći. Mnogi koji su došli po paket ostali su ganuti te iznenađeni bogatim i teškim paketom u kojem se našlo puno potrebnog za domaćinstvo. Zahvalni smo Gospodinu i svima koji su svojim požrtvovnim radom i darivanjem

doprinijeli da se tračak nade, ljubavi i božićnog svjetla doñe u domove mnogih obitelji u Slavonskom Brodu.

Stotinjak kilometara istočno od Slavonskog Broda, u Rajevu Selu i Padežu od poplave je prošlo dosta vremena i većina je kuća obnovljena po novim standardima. Ljudi su obnovom zadovoljni, no ekonomska je situacija i dalje nepromijenjena. Crveni križ sve rjeđe daje pomoć u hrani, tako da im je ova naša pomoć u obliku obiteljskih paketa došla u pravom trenutku. Bila je to još jedna uspješna i dobro organizirana akcija u kojoj nam je puno pomogao bračni par Čokić iz Rajeva Sela.

Kao kršćani pozvani smo biti u ovome svijetu i biti dobro svjedočanstvo ljudima oko nas. Zahvalni smo svima koji su pomogli i omogućili da pomoć stigne na pravu adresu. • D. Dobutović – D. Mikulić /IBA/GC

Razdijeljeni granicama – ujedinjeni svrhom

U Republiku Hrvatsku od početka migrantske krize do kraja siječnja 2016. ušlo je preko 600 000 osoba. U potrazi za sigurnim životom, u potrazi za slobodom i dostojanstvom, mnogi su bili primorani napustiti svoje domove, ostaviti godine na ponorg rada, napustiti sve što su stekli i krenuti na taj sudobnosni životni put, put nade, put ka boljem životu.

Taj „put nade“ koji počinje od Sirije preko Turske, Grčke, Makedonije, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Austrije pa sve do Njemačke, nije jednostavan, što više to je „put pakla“ u kojem je i Hrvatska središte i svjedok najveće migrantske krize naroda u

svojoj povijesti. U tom paklu u kojem su se našle izbjeglice ima i dirljivih priča. Jedna uistinu dirljiva i zanimljiva priča odigrala se i u Slavonskom Brodu. Nai-me, jedan od imigranata koji je nedavno prošao kroz Hrvatsku, dok je njegova obitelj ostala u Turskoj čekajući dilere čamaca (koji su se naplaćivali i po 1000 Eura po osobi) za prelazak do Grčke, dobio je poruku na mobil o tome da se dio njegove obitelji s još 80 ljudi nalazi u čamcima na Egejskom moru i da su u velikim problemima zbog nevremena i uzburkanog mora te da mole za pomoć. On je to uspio ispričati hrvatskoj policiji koja je bez premišljanja odmah reagirala i obavijestila službe u Grčkoj koje su uspješno odradile svoj posao i spasile te ljudi.

Tome da je Hrvatska u sredini najveće migrantske krize svjedoče mnoge priče, ali nai-žalost, ne može se poljivaliti da se sve završavaju sretnim ishodom. Zbog hladnoće, teških vremenskih uvjeta, iscrpljenosti i izglađnjelosti izbjeglica, Hrvatska je uz Grčku druga zemlja u EU koja se suočila i sa smrtnim slučajevima. Nedavna tragedija o preminuloj bebi u kampu u Sl. Brodu usitinu je natjerala sve nas volontere da promišljamo o životu i smrti, o pitanju smisla. Tuga u očima majke i njenog supruga neopisiva je. Ne može se izreći riječima.

Iako su tijekom siječnja temperature ispod nule, hladnoća i iscrpljenost od putovanja kojem se ne nazire kraj mnoge su izbjeglice učinile nesretnim i tužnim. Mnogi su dolazili izgubljeni i preplašeni. S jedne strane postoji snažna želja za

životom, a s druge strane strah i drhtanje postaju sastavnim dijelom mnogih ljudi.

Od prvog dana izbjegličke krize u kampu su prisutni volonteri iz različitih protestantskih crkava; po nekim pitanjima teološki različitih mišljenja, ali ujedinjeni sa svrhom da skupa rade i pomažu izbjeglicama. Unutar CBA (*Croatian Baptist Aid*) kroz izbjeglički kamp u Hrvatskoj prošlo je 170 volontera iz 22 različite zemlje (SAD, Engleska, Njemačka, Španjolska, Švedska, Francuska, Indija, Saudijska Arabija, BiH, Škotska, Litva itd.). Volonteri su radili na raznim projektima koji su se mijenjali prema potrebama izbjeglica. U ljjetnom razdoblju uz velike vrućine distribuirali su vodu, hranu, odjeću, no kako je vrijeme postajalo sve hladnije tako su se i potrebe mijenjale. Kod

ekstremnih hladnoća i snijega volonteri su radili na distribuciji „zimskih paketa“ (odjeća, obuća i visokoenergetska hrana). Uz različite projekte unutar kampa važni su i razgovori s izbjeglicama; razgovarati s njima, moliti se za njih, ukazati im na Krista na djelu. • N. Jović / IBA/GC

Smirivanje situacije

Migrantska krizna situacija u Hrvatskoj i u izbjegličkom kampu u Slavonskom Brodu početkom travnja izgleda ovačko: vlakovi više ne prolaze kroz kamp, on je u hladnom pogonu ali i dalje ostaje u funkciji u skladu s realnim potrebama. To je rezultat dogovora o uvođenju dodatnih standardiziranih mjeru i postupaka, kao i ograni

čenja u funkciji uspostave stabilnog sustava upravljanja migracijskim tokovima. Cilj je, u idućih nekoliko mjeseci, zajedničkim nastojanjima smanjiti migracijski pritisak zapadnobalkanskom rutom. Broj registriranih izbjeglica koje su smještene u kampu iznosi 157.

Sve volonterske aktivnosti u kampu svele su se na direktni rad oko potreba izbjeglica koje su trenutno smještene u sektoru 1 i 3. U sektoru 1 su muškarci samci, a u sektoru 3 su obitelji. Vezano za pomoći i aktivnosti naše organizacije i u cilju što boljeg organiziranja potrebne pomoći izravno izbjeglicama nastojimo primijeniti sve raspoložive mogućnosti da bi im boravak u kampu bio što laski. Oni već dvadesetak dana čekaju smješteni u kontejnere i šatore na rješenje svoje situacije. Sva-

kodnevno im se pružaju informacije o traženju azila u Republici Hrvatskoj ili o povratku u matičnu (kada to bude moguće) ili neku drugu zemlju.

Njih najviše zanima zašto se nalaze u Hrvatskoj i zašto nemaju slobodu kretanja, hoće li moći nastaviti svoj put prema Njemačkoj i mogu li biti spojeni s članovima obitelji koji se nalaze u nekoj od zemalja EU. Nekoliko je osoba iz sektora s obiteljima zatražilo azil. Pretpostavke su da će broj takvih biti veći. Također, na sastanku UN-a predstavnici svih zemalja još nisu postigli dogovor o preseljenju sirijskih izbjeglica pa je domaćin sastanka UNHCR zatražio drastično povećanje obećanog broja preseljenja.

Organizacije koje djeluju u kampu imaju pristup sektorima u kojima borave izbjeglice te se uspostavlja dnevna rutina. Volonteri i djelatnici organizacija ulaze u sektore između doručka, ručka i večere na nekoliko sati te provode vrijeme s izbjeglicama. Atmosfera je nešto vrednija zbog ljepšeg vremena i sunca koje je zasjalo – volonteri sudjeluju u radionicama za djecu, igranju društvenih igara, u sportskim aktivnostima i razgovoru s onima kojima je razgovor potreban. Nastojimo pomoći ljudima zaglavljenim u sektorima, no nemamo moć pružiti im ono što oni zapravo žele: slobodu. U sektorima osim šatora za molitvu postoje stolovi za stolni tenis, zabavni sadržaji za djecu i slične stvari koje će izbjeglicama upotpuniti boravak u sektorima, a planiraju se unijeti i televizori.

Neki kažu da se žele vratiti, neki se nadaju da će se granice ponovno otvoriti, a neki gledaju u prazno i govore „ne znam“. Biti zatvoren u šatoru u zemlji koju ne poznaješ, spavati na krevetu koji nema madrac i svakog jutra postavljati si isto pitanje bez dobivanja odgovora nije život za te ljudi koji čekaju političke odluke.

Svakodnevno smo tu i mi, tim CBA, i uz redovite aktivnosti u radionicama sa ženama i djecom imamo i popodnevnu podjelu voća u sektorima. Humanitarno su zbrinuti. Svi se nadamo istom, rješenju izbjegličke krize. • N. Jović / IBA/GC

Djeca uče o vjeri

Uskršnja radionica u BC Sirač

Više od dvadesetoro djece došlo je na Uskršnju radionicu u BC Sion Sirač te su jedan dio svojih školskih praznika proveli s mladima iz BC Sirač. Tijekom kreativnih igara i učenja biblijskih redaka djeca su istodobno učila o vjeri koja je

spasila Nou od potopa.

Tijekom tjedna djeca su naučila da je Noa bio poslušan Bogu i sagradio arku kako bi preživio najveći potop koji je

svijet ikada doživio. Od vreća za otpad izrađivali su kabanice za Nou kako bi se zaštitio od kiše te oponašali neke životinje koje su bile na arci.

Živo u Slavonskom Brodu

Posjet mladih iz Sirača

Mladi iz BC Sion Sirač posjetili su 28. veljače braću i sestre u Slavonskom Brodu. Ovo je bio prvi posjet nekoj od crkava u Hrvatskoj u ovoj godini. Kao i u nekoliko prijašnjih posjeta mladima iz Sirača pridružilo se nekoliko mladih iz BC Pakrac.

Iako je nedjeljno jutro bilo tmurno i kišovito, radost, sreća i gostoprимstvo braće i sestara iz Slavonskog Broda dočekala nas je u ovoj mlađoj crkvi veselog duha. Bogoslužje je započelo pozdravom i molitvom pastora Darka Mikulića, a nakon toga su mladi iz Sirača i Pakraca preuzezeli program i poveli zajednicu kroz pjesme slavljenja. Program mladih vodio je Ash Stannard koji je, nakon prezentiranja rada mladih u siračkoj crkvi, podijelio s okupljenima ono što mu je

Gospodin stavio na srce. Ash je govorio o tome da Isus priprema mjesto u Nebu za one koji su mu predali svoj život. Nebo je pripremljeno mjesto, ali ono je i dragocjeno, nastanjeno i neprolazno mjesto. S druge strane, Ash je također pozvao na odluku i one koji još nisu Isusu predali svoj život. Poziv je ponovio i pastor Mikulić na kraju bogoslužja.

Vrijeme nakon bogoslužja provedeno je u druženju i na zajedničkom ručku s domaćinima.

A prije samog polaska kući zajedno smo prošetali po ulicama ovog lijepog grada u kojem Gospodin ima svoju crkvu, kroz koju će, vjerujemo, još mnogi naći put do vječnog života – zaključuju mladi iz Sirača. •

SIBA/IBA/GC

Na kraju tjedna svako je dijete dobilo narukvicu. Na nekim narukvicama bio je natpis FROG – Fully Rely On God (U potpunosti se osloni na Boga) i ta im narukvica služi kao podsjetnik da imaju onakvu spasonosnu vjeru u Bogu kakvu je imao i Noa.

Ova je radionica samo mali uvod za dječji klub koji će se i ove godine održati krajem kolovoza na igralištu Osnovne škole Sirač u sklopu kampa za mlade na kojem će biti prisutna i grupa mladih iz partnerske engleske crkve The Forge. •

SIBA/IBA/GC

Večer slavljenja u Pastoralnom centru u Rijeci

Održan još jedan RiStream susret

U Baptističkoj crkvi Rijeka održana je 5. ožujka, kao i svake prve subote u mjesecu, večer slavljenja. Međutim, ta je subota bila nešto drugačija. Mladi okupljeni oko inicijative RiStream imali su čast predvoditi slavljenje.

Uvodnu riječ i pozdrav uputila je Sandra Bičanić, pozvavši prisutne da se tijekom večeri uključe u slavljenje. Ivan Špoljarić, pjevač i predstavnik RiStream benda, također poziva prisutne na sudjelovanje, rječima da budemo kao jedno, kao pravo Kristovo tijelo kako bismo u jedinstvu proslavili našeg Gospodina Isusa Krista. RiStream bend u već poznatom sastavu izvodi na početku tri pjesme „Jerihonske zidine“, „U meni je čežnja“ i „Naš Bog je velik“.

Video o slavljenju u zemljama gdje se progoni vjernike, kao što su Kina, Alžir, Burma, Nigerija, Irak i druge, posebno

je potaknuo na razmišljanje i bio poticaj na molitvu za kršćane u tim zemljama i zahvaljivanje za slobodu djelovanja i okupljanja koju mi imamo.

Tijekom večeri čitani su različiti ohrabrujući i poticajni stihovi iz poslanice Hebrejima i 2. poslanice Timoteju te psalmi. Molitve i pjesme su se izmjenjivale, a time i upotpunjavale te poticale na svrhu okupljanja. Večer je zaista bila duhovno bogata, a kako smo pozvani pomagati i u fizičkom smislu jedni drugima, prikupljao se dragovoljni prilog za pomoći osobama u potrebi. Večer je zaključio blagoslovom i molitvom pastor Giorgio Grlj.

Kada se Crkva, koju gradi sam Bog, jednodušno okupi u proslavljanju Njegovog Sina, blagoslov ne izostaje. I ovaj smo put bili svjedoci tome. •

IBA/GC

Susret mladih Riječana u Pastoralnom centru

RiStreamXtreme

U Rijeci je 21. veljače održan još jedan RiStream Xtreme, a po prvi put u prostoru Pastoralnog centra "Riječ i život". Ime centra, kao i sam naziv događaja potpuno se mogu sjediniti, jer upotpunjaju i opisuju doživljeno.

Mogla se osjetiti i razumjeti punina života u svim riječima koje su se čule tijekom večeri, a veliki X u samom nazivu dokazao je da ne predstavlja zabranu i ograničenje, nego ekstremnu slobodu duha i opuštanja.

Događaj je otvoren motivirajućim videom koji je podsjetio prisutne na ono tko su, što su i zašto su, a oni koji još to nisu da to postanu. Mi smo dom u kojem Bog želi biti, živi hram, živo kamenje, sveto svećenstvo Isusa Krista. To je bio prvi poticaj pozitivnih emocija i uvod u večer koja je slijedila.

Uvodni program večeri

Večer su dodatno obogatili voditelji Dean i Lea vodeći publiku kroz cjelokupni program. Pastor Giorgio Grlj poveo je u molitvi, a potom su Ivan, Tabita, Paco, Karlo, Vito i Mihael

kao sastav RiStream benda pokrenuli nezaustavljivu lavinu pjesama Jerihonske zidine, 'Srce predajem ti' i 'Nek' pada'.

U istom Duhu nastavio je predstavnik Kršćanske ambasade u Jeruzalemu Mojmir Kallus. Iako je rodom iz Praga (Češka), svoj život odlučio je posvetiti radu za Isusa Krista u Izraelu. Predstavio je svoj rad te poslao jasnu i snažnu poruku. Slikovito je progovorio o izvori i snazi za život koje imamo u Isusu Kristu. Poput drveća koja život dobivaju iz korijena, koje je nama na oko nevidljivo, jednako tako je nama izvor života i snage Isus Krist.

Pjesma u izvedbi Deana iz Pule govorila je o tome kako svakog dana trebamo Isusa da nam bude sreća, zaštita, da On život vječni daje svakome tko se kaje... i ova se pjesma nadovezala na sve prethodno. Jednostavno se točka za točkom nadovezivala, nadopunjivala, a bura emocija samo je rasla. Čak i predstava na temu koja većinu užasava, veoma se dobro uklopila u cijelu temu večeri. 'Utjelovljena smrt' poručila je

kako gubi moć pred snagom Isusa Krista. Na kraju je ostavila otvoreno pitanje, koga želimo kao najboljeg prijatelja, smrt ili Isusa?! Tamara, kao i svi ostali, zaslужuje sve pohvale za osmisljen scenarij i izvedbu.

Propovijed pastora Đurića

Vrhunac večeri nastupio je čim je na pozornici zakoračio pastor crkve Hosana iz Pule Nebojša Đurić. Jednostavnim, ali izuzetno zanimljivim govorom i stavom odmah je zainteresirao publiku. Tema: 'Pobjednici prvo podižu ruke' doslovno je proizvela duhovnu tempiranu bombu. Duh je svakome mogao progovoriti ono što mu je bilo potrebno, ohrabrenje, poticaj, snagu i sl. Teško je izdvojiti bilo koji dio propovijedi, ali odlučila sam barem djelić podijeliti. *Kada Bog uđe u naš život, tada nastaje probuđenje. On sve mijenja, jer Bog je Bog reda. Međutim, Božji red nije naš red. On iz našeg kaosa napravi red. Kada osjećamo da se nalazimo u kaosu, što god to značilo za svakoga od nas, tada trebamo prepustiti njemu da djeluje. Dignimo ruke i prepustimo Bogu djelovanje, kako svojim rukama ne bismo pokvarili Božje djelo. Uzmimo Kristovu pobjedu, a Njemu predajmo sve svoje ttere i brige. Ne razmišljaj o sebi,*

nego stavi Krista u centar svojih misli ... Svi su koncentrirano slušali punih 45 minuta, to je zaista vrijedilo čuti.

Dojmovi

Na samom kraju večeri, RiStream bend dovršio je započeto i svi su bili na nogama. Uz pjesme 'Evo me', 'Kad sve utihne' i zaključnom pjesmom 'Jerihonske zidine', gotovo da se vidjela prašina srušenih zidina, a ruke pobjednika u zraku slavile su Božju pobjedu.

Moderan stil prilagođen mlađima, kakvi smo i sami, potiče euforiju i neprolaznu ispunjenost. Ništa nije bilo bazirano na ispraznosti, već na punini koja dolazi ni više ni manje, nego s neba. Doslovno od Stvoritelja svega što vidimo i ne vidimo. Tako da nitko nije mogao ostati ravnodušan pa da je i htio. Kako osvrt ne bi bio temeljen samo na dojmovima koje sam osobno stekla, tražila sam dojmove nekolikcine prisutnih te večeri. Znate li što sam dobila?! Potvrdu svojih dojmova, doživljaja, poleta, oduševljenja!! Nisam mogla propustiti i ne zabilježiti to na papiru. Posebno me fascinirao komentar djevojke koja nema običaj odlaziti u crkvu: „Bilo je fenomenalno! Sve je bilo super, a ovaj zanimljiv lik, al' baš je lik! Nikada u životu nisam čula nešto takvo!“, rekla je s oduševljenjem.

RiStream potvrdio je da je spoj različitosti, ali ujedno i jedinstva, zajedništva okupljenog oko jednog i istog cilja. Najveći su uspjeh radost i punina koja se osjeća i traje nakon takvog iskustva.

Video (Ivan Špoljarić) i fotogalerija (Siniša Ferencić) dostupni su putem linkova na web-stranici SBC u RH. • T. Pejkanović/IBA/GC

Održan tradicionalni novogodišnji turnir

Sportski susreti u Siraču

Kao i svake godine, početkom siječnja održan je turnir u stolnom tenisu u organizaciji mladih Baptističke crkve Sion Sirač. Pedesetak gledatelja uživalo je u stolnoteniskom turniru. Dan je započeo za-

jedničkim doručkom, a zatim je slijedila registracija igrača i kratka poruka brata Ivice Horvata o tome kako se trebamo pouzdati u Boga u ovim nesigurnim vremenima u svijetu. Stolni tenis je privukao

igrace svih uzrasta i različitih talenata koji su bili podijeljeni u dvije grupe po deset igrača. Napisljeku su se za prva tri mjesta borili Igor Sigeti, Zoran Hofman, Nenad Jejinčić i jedanaestogodišnji Mihael Malina. Igor iz Lipika pobjedio je Zorana rezultatom 3-0 u finalu i osvojio prvo mjesto, a Nenad je pobjedio Mihuela i osvojio treće mjesto.

Po prvi se put ove godine održao i turnir u stolnom nogometu. Pobjednici su bili par Emil Moguš i Ivica Horvat iz Zagreba.

Veliko hvala svima koji su pomogli u organizaciji i realizaciji turnira. Svi oni su pridonio divnom danu zajedničkog igranja i druženja – zaključuju svoje izvješće mladi iz Sirača. • SIBA/IBA/GC

Vokalna skupina *Saltshaker* u Splitu Dobrotvorni koncert u hotelu 'Dujam'

Vokalna skupina *Saltshaker* iz Zagreba u subotnju je večer 16. siječnja 2016. održala dobrotvorni koncert u dvorani hotela "Dujam" u Splitu.

Na koncertu je, pod umjetničkim vodstvom i uz klavirsku pratnju Kristine Bjelopavlović Cesar, zbor od četrnaest pjevača izveo petnaest skladbi koje su ispunjenu dvoranu dignule na noge. Cjelokupna je izvedba i nastup publiku ostavila bez daha, a posebice je bilo lijepo vidjeti djecu s Downovim sindromom kako su prepoznali ljepotu glazbe i prepustili joj se. To je svakako i rezultat činjenice da pjevači nisu iskazali samo izuzetnu glazbenu nadarenost i dobru uvježbanost, nego su uspje-

li prenijeti i svoje emocije i vjeru koja je nadahnula kako skladatelje tako i pjevače. Zbor se okuplja od jeseni 2014. sa željom da raznolikosću glazbenih stilova donese duhovnu glazbu u ljudsku svakodnevnicu, prenoseći tako poruku nade.

Dobrovoljni prilози posjetitelja namijenjeni su radu udruge *Sindrom Down-21*, a takav vid nastupa karakteristika je svih nastupa skupine *Saltshaker* koji su nastupali za udruge djece oboljele od malignih bolesti te za udruge slijepih, osoba s posebnim potrebama, za udruge koje se bave školovanjem pasa vodiča, kao i za centar za inkluziju i palijativni tim te u dječjim i popravnim domovima. • IBA/GC

Svečana skupština u povodu međunarodnog Dana vjerske slobode 2016.

Dodjela priznanja 'Dr. Branko Lovrec'

U Velikoj auli Sveučilišta u Zagrebu održana je 30. siječnja 2016., u organizaciji Udruge za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj, svečana skupština u povodu međunarodnog Dana vjerske slobode. I ove je godine skup posjetilo više od stotinu članova, laureata i prijatelja Udruge, među kojima su bili visoki predstavnici vjerskih zajednica, države i Vlade Republike Hrvatske te veleposlanstava.

Geslo je bilo poznata misao pape Franje: "Život bez suočavanja je puka šarada!" Pridigno predavanje održala je prof. dr. sc. Ankica Marinović, znanstvena savjetnica u Institutu za društvena istraživanja, pod naslovom "Što mogu religije danas u javnosti; primjer Hrvatske".

Hrvatsku himnu otpjevao je Gospel ansambl *Agape*, a nakon toga skup je pozdravio i uvodno predstavio glavni tajnik Udruge dr. sc. Dragutin Matak, koji je govorio o središnjoj misiji Udruge u društvenoj zajednici. Naglasio je da *Udruga nastoji okupiti i zbližiti sve oko zajedničkih humanističkih i vjerskih idea koji su isti svim ljudima... Darivati drugome prostor pored sebe, bez pristranosti, veliki je izazov na kojem valja raditi cijeli život, kako bi to dragovoljno davanje sve više postajalo jedino prihvatljivo ponašanje. Takav se način života ne ostvaruje dogоворима, nagodbama, potpisima niti koalicijama, već zajednič-*

kom zanesenošću oko onih vrijednosti koje unapređuju i izgrađuju sve i svakoga ... U takvom duhu međusobnog upoznavanja, zajedništva i ostvarivanja ovih životnih sadržaja Udruga za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj djeluje ponajprije preventivno i proširuje win-win mentalitet u našem interesom zaokupljenom svijetu.

Dodjela priznanja "Dr. Branko Lovrec"

Nakon ovog obraćanja, predsjednik Udruge pastor Željko Mraz iznio je obrazloženje za dodjelu **Priznanja dr. Branko Lovrec gospodri prof. dr. sc. Ankici Marinović**, znanstvenoj savjetnici u Institutu za društvena istraživanja i prijašnjoj savjetnici predsjednika Republike Hrvatske. Istaknuo je njezino znanstveno djelovanje, naročito, zajedno s Dinkom Marinović Jerolimov, u pripremi poznate knjige *Vjerske zajednice u Hrvatskoj* koju su objavili Udruga za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj i Prometej (Zagreb, 2008.). Takoder je pohvaljena njezina dostupnost svim vjerskim zajednicama kao savjetnice Predsjednika za znanost, visoko obrazovanje i vjerske zajednice. Neke od njezinih zamisli postale su praksa u uredu predsjednika, koju slijedi i današnja predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović.

Nakon uručenja priznanja slijedilo je obrazloženje za dru-

goga laureata na ovoj sjednici. Priznanje je uručeno **Stožeru za koordinaciju aktivnosti u povodu dolaska migranata u Republiku Hrvatsku**. Obrazloženje za dodjelu priznanja sa stajalo se od filmskoga priloga Augustina Bašića iz emisije *Duhovni izazovi* i teksta koji je napisao Tihomir Kukolja, jedan od sudionika zbrinjavanja prognanika u tranzitnom centru u Slavonskom Brodu, koji živi u Sjedinjenim Američkim Državama.

Pozdravi gostiju

Nakon pjesme "O, dodite svi u najveći zbor" Gospel ansambla *Agape*, slijedili su pozdravi gostiju svećane skupštine Udruge. Pročitane su pismene čestitke i želje za daljnje uspješno djelovanje predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović, predsjednika Hrvatskoga sabora, akademika Željka Reiner te ravnateljice Državnog arhiva u Zagrebu doc. dr. sc. Živane Hebdeli.

Uime potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske gospodina Tomislava Karamarka skup je pozdravio saborski zastupnik gospodin Željko Fiolić, a umjesto Pučke pravobraniteljice Lore Vidović skup je pozdravila njezina zamjenica Tena Šimnović Einwalter. Uime Ureda Komisije za odnose s vjerskim zajednicama govorio je Šime Jerčić, a zatim se biranim rije-

čima skupu obratio prethodni predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović, koji je sada aktivan na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Gospodin Josipović je laureat iz 2012. godine koji hrabro zastupa svekolike ljudske slobode i podupire nastojanja Udruge za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj. Izrazio je zadovoljstvo što sada i njegova savjetnica prof. dr. sc. Ankica Marinović dobiva priznanje Udruge, i što neka od njihovih nastojanja postaju praksa u predsjedničkim dvorima.

Uime Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država skup je na hrvatskom pozdravio gospodin Eric Williams. Uslijedila su potom čestitanja i pozdravi čelnika vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj.

Na kraju je svečanu skupštini Udruge pozdravio domaćin prof. dr. sc. Damir Boras, rektor Sveučilišta u Zagrebu, i ujedno predsjednik Sinodalnog vijeća Hrvatske starokatoličke crkve u Republici Hrvatskoj te predsjednik Župnog vijeća u Zagrebu. U nadahnutom obraćanju učinio je da se uistinu osjećamo dobrodošli u najvišoj obrazovnoj ustanovi u državi.

Religije danas u javnosti

Uslijedilo je predavanje laureata, prof. dr. sc. Ankice Mari-

nović, znanstvene savjetnice u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu, pod naslovom "Što mogu religije danas u javnosti; primjer Hrvatske". Osobito je naglasila sljedeće:

Nije li prirodno u društвima, u kojima je religija dugo bila isključena iz javne sfere, omogуiti vjerskim zajednicama ili vjerski zauzetim pojedincima angažman kojim mogu pridonijeti općem dobru? Mogu li se tu pronaći spomenuti kapaciteti religija za pozitivna društvena djelovanja?

Što bi to značilo u Hrvatskoj? Mukotrpnji zadatak koji prethodi ostvarenju te ideje bio bi i jest – emancipacija javnog prostora od utjecaja ideologiziranosti. Ideologiziranost ima dva predznaka. Prvo je uvjerenje da su religioznost i bilo koji oblik aktivnosti religijskih aktera štetni i da im nije mjesto u javnom prostoru (što zastupaju neke udruge civilnog društva). Drugo je uvjerenje koje vidi spas u religijskoj retotalizaciji društva (koje zastupaju neke udruge civilnog društva, dijela hijerarhije Katoličke crkve i pojedinih aktera političkog i stranačkog života). Kao ilustracija ovog drugog uvjerenja može poslužiti nedavna nespretna i nediplomska izjava prvog potpredsjednika Vlade koji je nakon konstituiranja nove Vlade izjavio, mislim u Imotskom:

'U Hrvatskoj je napokon narodnačka vlast ljudi koji se znaju prekrižiti kada uđu u crkvu', zaboravivši da mu je jedan od ministara prakticirajući musliman. Zaboravivši da takva neumjesna izjava može izazvati nedoumnicu i zebnju kod građana koji ne prakticiraju križanje jer su ateisti ili agnostici, kod onih u čijoj religiji obred križa-

nja ne postoji, kod onih koji se križaju drukčije, pa i kod onih koji se križaju jednako kao članovi Vlade, a ne smatraju da je u sekularnoj državi umijeće križanja prepostavka za dobro funkcioniranje Vlade.

Tu može poslužiti kao primjer i uvjerenje jednog biskupa koji smatra da dolazak ateista ili agnostika na misu 'vrijeda nas katolike'. Ili koji na drugom mjestu kaže: 'Dolazite negdje gdje vas ništa ne zanima i ništa ne osjećate, već se želite praviti važnim, da vas snime kamere, kako tobоže poštujete i druge.'

Za razliku od spomenutog biskupa, papa Franjo kaže: Nema 'neregularnih osoba'. Crkva nije carina, ne smije biti nikome prepreka.

Dakle, od ideologiziranosti se treba emancipirati od stava ILI–ILI. To je podignuti zid. Ohlost. Nepovjerenje prema bliznjem. Predrasude..."

Cijeli tekst predavanja bit će objavljen u sljedećem broju časopisa *Vjerska sloboda*.

U zaključku svećane Skupštine prof. dr. sc. Ivan Markešić, znanstveni savjetnik Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Zagrebu i član Glavnog odbora Udruge, iznio je ukratko glavne sadržaje izlaganja na Skupštini i poručio da je i danas, unatoč činjenici da je najveći broj građana i pripadnika vjerskih zajednica zadovoljan postignutim stupnjem vjerskih sloboda u Republici Hrvatskoj, potrebno čuvati i sačuvati Udrugu za vjersku slobodu. I to iz opreza da zbog sve veće religizacije politike i politizacije religije ne bi kod nas, u našem hrvatskom društvu, došlo do ugroze vjerskih sloboda onih koji su u manjini.

Da poruke ovoga skupa doprnu u javnost pobrinuli su se novinari, snimateljske i uređivačke ekipe Hrvatske radio-televizije i Odjela za medije Kršćanske adventističke crkve.

Na kraju je predstavljen i podijeljen novi broj časopisa *Vjerska sloboda*, koji izvješćuje o značajnijim djelovanjima Udruge i osvrće se na tekuće izazove vjerskoj slobodi. • D. Matak / GC

Enoh Ogrizović

Blata, 4. 4. 1946. – Beč, 11. 12. 2015.

Rođen je u Blatima u Lici kao najstariji sin Milana i Marije Ogrizović. Sa svojim se roditeljima još kao dijete preselio u Šid. Imao je dvije sestre i jednoga brata. U Šidu je završio gimnaziju i zaposlio se. Kršten je u Erdeviku 6. 6. 1965., krstio ga je S. Adamek. Svoju suprugu Julku, rođ. Plahcinski, također je upoznao u Šidu. Stupili su u brak 1971. i imali tri kćeri, Sanitu, Danijelu i Rahelu. Godine 1973. otišao je s obitelji na vrijeme rad u Beč gdje je ostao do kraja života.

Ubrzo nakon svoga dolaska u Beč, susreće na bečkom Mexikoplatzu Miška Horvateka, koga je poznavao još iz Sremske Mitrovice, gdje je Horvatek boravio početkom 1960-ih. M. Horvatek živio je poslije u Beču i evangelizirao među tamošnjim jugoslavenskim iseljenicima. Osnovao je baptističku crkvu u Beču. Enoh je rado pohađao ovu crkvu, ona postoji i danas, već više od četrdeset godina. Nakon odlaska M. Horvateka na teološko školovanje u SAD, vodstvo crkve preuzima Jaroslav Jurik. Godine 2003. J. Jurik odlazi na misijski rad u Srbiju, a crkvu od tog vremena predvodi Enoh Ogrizović. Surađuje i dalje s pastorom Miškom Horvatekom koji je sada u Krapini, također i s pastorom Nenadom Kovačevićem iz Mačkovca. Godine 2007. Branimir Bajer evangelizira u Beču i dovodi nekoliko novoobraćenih ljudi u crkvu, Enoh se i u ovom radu svesrdno zalagao. U to vrijeme zdravstveno stanje nije mu bilo najbolje, jer je godine 2004. pretrpio moždani udar.

Tata je bio specifičan čovjek. Bio je čovjek s velikim srcem za ljude i uvijek bio spreman pomoći, fizičkim radom ili novčano. Uživao je kad je mogao nekome pomoći. Danas kad razmišljam o njemu onda mi na pamet padne gostoljubivost, davanje, nesebičnost... – prisjeća se njegova kći Danijela ud. Šteković.

Enoh Ogrizović vrlo je cijenio knjigu i imao veliku biblioteku, također i oveću zbirku prijevoda Biblija na južnoslavenskim jezicima. Neke je poklonio braći u zajednici, a preostale su nakon njegove smrti poklonjene unucima.

Iza sebe je ostavio suprugu, kćeri i zetove te petero unučadi: Alexandru, Marca, Stefana, Benjamina i Lauru.

Posljednji ispraćaj predvodili su u Beču pastori Miško Horvatek i Nenad Kovačević. Bili su nazočni vjernici bečke crkve kao i brojni pridošli vjernici iz Hrvatske, Srbije, Austrije i Njemačke. Prigodno svjedočanstvo o životu i radu s Enohom izrekli su i J. Jurik, te Saša i Dragan uime crkve u Beču. • D. Šteković/GC

Neka se ne uzinemiruje vaše srce. Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U kući Oca mojega mnogo je stanova. Da nema, zar bih vam rekao: 'Idem vam pripraviti mjesto.' I kad odem i pripravim vam mjesto, opet ću doći i k sebi vas uzeti, da i vi budete gdje sam ja. (Iv 14, 1-3)

Nada Popović, rod. Brkić

Sibinj, 17. 4. 1929. – Daruvar, 20. 1. 2016..

Nada je rođena u baptističkoj obitelji Milana Brkića i Pauline Theresie (Paule) rođ. Lotz, uz sestre Angelu i Elzute brata Milana (Emila). Svi su bili istaknuti članovi svojih baptističkih zajednica. Nadin otac Milan bio je jedan od prvih baptističkih povratnika iz SAD. Obratio se u Detroitu, a od 1920. djeluje u Sibinju i Slavonskom Brodu te od 1933. živi u Daruvaru. Nadina majka Paula bila je sestra Gustava Lotza, dugogodišnjeg starješine daruvarske baptističke crkve (do 1944.). Godine 1833. njihov je otac Johan započeo baptistički rad u Daruvaru.

Nadin ujak Gustav daravao je gradilište i organizirao izgradnju današnje crkvene zgrade baš u godini Nadine rođenja, a već je prije toga (1925.) dao tiskati "Pjesnik vjere", prvu hrvatsku baptističku pjesmaricu na ovim prostorima. Godine 1937. izašlo je i drugo izdanje.

Budući da je potjecala iz poznatih baptističkih obitelji, Nada je tijekom cijelog života iskazivala posebnu odgovornost i revnost u kršćanskom radu te opreznost i u običnom razgovoru, nastojeći da njezinovo svjedočanstvo uvijek bude "solju začinjeno".

Već je u djetinjstvu bila članicom daruvarskoga baptističkog pjevačkog zbara, a od majke je naučila svirati na harmonijumu. Obratila se kao djevojka i dana 18. 7. 1946. krstio ju je tadašnji daruvarski pastor Václav Zbořil. Preuzela je rad u nedjeljnoj školi, a poslije i vodstvo velikoga pjevačkog zbara. Ovaj je rad shvaćala kao odgovornu kršćansku službu, poznato je da se pjevalo više-glasno te da su se uvježbavale pjesme za svako nedjeljno bohoslužje.

Bila je također poštovana kao ozbiljna članica crkvenog odbora i jedna od vodećih u sestrinskom radu tijekom šezdesetak godina. Održavala je i predavanja na sestrinskim i omladinskim konferencijama.

Također je mnogo pridonijela istraživanju domaće baptističke povjesnice, pružajući uvida u dokumente i fotografije iz najstarijeg razdoblja daruvarske baptističke crkve.

Završila je Višu ekonomsku školu i radila kao voditeljica računovodstva na željeznici. Godine 1959. stupila je u brak s Brankom Popovićem iz Duge Rese. Rođeni su kći Ksenija i sin Vilim.

Gospodju je pozvao k sebi nakon teške i duge bolesti, koju je strpljivo podnosila uz njegovu najblizih.

Ljubica i dr. Vlado Novaković, njezini dugogodišnji bliski suradnici u kršćanskom radu, sjećaju se njezinih posljednjih dana: *Imali smo sreću i blagoslov da smo imali Večeru Gospodnju uz njezin bolesnički krevet. A pred sam Božić telefonski smo razgovarali o njezinim potrebama i zdravlju. Cijelo je vrijeme izbjegavala tuđu pomoć, dapače Nada je rekla da je sretna s Brankom i da kroz ovu bolest imaju poseban blagoslov braka. Branko je rekao da su njezine zadnje riječi bile "govoje".*

Posljednji ispraćaj predvodio je 21. 1. 2016. na daruvarskom groblju pastor Ivan Špićak uz nazočnost daruvarskih vjernika. Na nadgrobnoj je ploči dala upisati stih, "Isus reče: dodite k meni svi" (Mt 11,28). To su riječi i moto njezina sedamdesetogodišnjeg kršćanskog života. • Lj.-V. Novaković/GC

Lucija Čukić

Zorice, 17. 6. 1927. – Osijek, 4. 4. 2016.

Rođena je u Zoricama, općina Donja Dubica, srez Odžak (BiH), kao četvrti od trinaestoro djece u obitelji Ivana i Klare Čukić. Osnovnu je školu završila u Gornjoj Dubici. Kao mlada djevojka prvi je puta čula evanđelje od rođaka iz Siska. Na evangelizaciji u Daruvaru obratila se te dala krstiti u Cerni 19. 8. 1951., na rijeci Bosutu. Krstio ju je tadašnji propovjednik Stjepan Dominić. zajedno s njom krštena je i njezina sestra Kata Čukić, udana Turinski.

Razdoblje prije krštenja obilježila je velika radoš i poticaj na svjedočenje zbog čega je zajedno sa sestrom Katom i još jednom djevojkom iz crkve, Kajom Božić, završila u zatvoru u Odžaku. U vrijeme poslijerata omladina je trebala ići na sastanke koje su organizirali komunisti, a Kaja, Kata i Luca odlazile su na bogoslužja i o tome svjedočile. Tada su propovjednici iz Slavonije redovito dolazili i propovijedali, evangelizirali i ohrabrivali vjernike u Zoricama.

Policija je privela tri djevojke na ispitivanje zbog pjesama i svjedočanstava te su zadržani u Odžaku osam dana. Nastavile su pjevati i u zatvoru i odgovarale na pitanja šestorice udabaša o tome tko su 'popovi' iz Slavonije

i što govore? Tadašnji milicioneri pristojno su se ponašali prema njima i na kraju ih pustili.

Nakon krštenja, mladi iz Zorica pješice su odlazili u Slavoniju u Piškorevce na bogoslužja. Pješaćili su 18 km u jednom smjeru.

Lucija Čukić preselila se 1956. u Osijek gdje se zaposlila, a u osječkoj je baptističkoj crkvi radila s djecom sve do 1969. Nije se udavala i trpjela je većim dijelom života zdravstvene po-teškoće. Teško se kretala zbog problema s kukovima, ali je do kraja ostala vjerna i spremna pomoći uvijek i svima. Preminula je nakon duge i teške bolesti. Pastor Magda vodio je pogrebnu službu na osječkom groblju Mardarska Retfala. • tm/GC

Josip Sečen

Draga Lukovdolska, 30. 11. 1933. – Rijeka, 3. 5. 2016.

Roditelji su mu bili Josip Sečen i Danica rođ. Rožman. U ranom djetinjstvu ostaje sam s ocem zbog iznenadne smrti majke i mlađe sestre. Otac se ponovno oženio, a Josip je dobio brata Enoha i sestru Eni.

Osnovnu školu pohađao je u Lukovdolu. U Dragi Lukovdolskoj živi do odlaska u vojsku. Godine 1957. njegov stric Karlo, inače jedan od prvih riječkih baptista, poziva ga da živi s njim u Rijeci. Radio je do 1960. u riječkom brodogradilištu "3. maj" gdje je izučio kovački zanat, a poslije je do mirovine bio zaposlen u riječkom "Autoprometu".

Dana 23. 4. 1960. oženio je u Severinu na Kupi Lidiju Sečen. U braku je rođena kći Rahela (danasa udana Lakner).

Josip, premda često tih i samozatajan, nije skrivaо svoju vjeru u Boga. Uzvjerovalo je još kao mladići i kršten je 1955. u Severinu na Kupi. Iako je živio u Rijeci, često je boravio u svom Gorskom kotaru. Bio je tamošnji poznati pčelar.

Od samih je početaka bio aktivan vjernik Baptističke crkve u Rijeci. Bio je član prvog crkvenog odbora dok se crkva još okupljala u Dežmanovoj

ulici, a njegovo je ime i među osnivačima crkve iz 1962. Poslije je također u nekoliko mandata bio članom vodstva crkve. Uložio je mnogo truda i vremena u crkveni rad, osobito pri izgradnji crkvene zgrade na Trsatu početkom 1970-ih. Povremeno je obavljao i službu Riječi u sklopu tadašnjih Nedjeljnih pouka.

Poslije njega ostaju supruga Lidija, kći Rahela, unuci Mojca i Rudolf te praučnik Jona. Josip će ostati i u sjećanju riječkih, posebice starijih članova, kao jedan među prvim baptističkim vjernicima koji su utrli temelje danas jednoj od najvećih baptističkih crkava u Hrvatskoj. • rs/GC

2016.

TRANS WORLD RADIO emitira radio program na više od 230 svjetskih jezika i dijalekata (www.twr.org, www.twr360.org)

p.p. 67, 40000 Čakovec, tel/fax: 040/363-656,
E-mail: radio.val@post.t-com.hr
web: www.twr-hrvatska.org
SMS: 095 84 88 705
Zara IBAN: HR692360001101473413

PODRUČJE PRIJAMA – EUROPA SREDNJI VAL – 1395 kHz (AM)

Hrvatski jezik

- pon. 21:30-22:00 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee
- ut. 21:30-22:00 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee
- sri. 21:30-22:00 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee
- čet. 21:30-22:00 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee
- pet. 21:30-22:00 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee
- sub. 21:15-21:30 „Susret s Isusom“ - dr. sc. Josip Mikulić ili
- sub. 21:15-21:30 „Sola fide“ - Đuro Samac dipl. ing. teolog
- sub. 21:30-21:45 „Susret s Isusom“ - dr. sc. Josip Mikulić ili
- sub. 21:30-21:45 „Sola gratia“ - mr. Damir Pintarić ili
- sub. 21:30-21:45 „Put vjere“ - Emaneo Siqueira Santos
- sub. 21:45-22:00 „Riječ za danas“ - Douglas i Paul Schroeder
- sub. 22:00-22:30 „Dodir“ - dr. Charles F. Stanley
- ned. 21:30-21:45 „Susret s Isusom“ - dr. sc. Josip Mikulić ili
- ned. 21:30-21:45 „Sola fide“ - Đuro Samac dipl. ing. teolog ili
- ned. 21:30-21:45 „Propovijedaj Riječ!“ - dr. Josip Horak

PODRUČJE PRIJAMA – ZAGREB I OKOLICA

City Radio

UKV – 88,6 i 104,9 MHz (FM)

ned. 09:00-09:30 „Žene pune nade“ – projekt "Hannah"

PODRUČJE PRIJAMA – OKUČANI, NOVA GRADIŠKA I OKOLICA

Hrvatski radio "Bljesak"

UKV – 105,5 MHz (FM)

pon. 09:00-09:15 i 16:00-16:15 „Riječ za danas“ – Douglas i Paul Schroeder

ut. 09:00-09:15 i 16:00-16:15 „Sola fide“ - Đuro Samac dipl. ing. teolog

sri. 09:00-09:15 i 16:00-16:15 „Susret s Isusom“ - dr. sc. Josip Mikulić ili

sri. 09:00-09:15 i 16:00-16:15 „Put, istina i život“ - Miloš Komanović dipl. teolog

čet. 09:00-09:15 i 20:30-20:45 „Susret s Isusom“ - dr. sc. Josip Mikulić

pet. 09:00-09:15 i 16:00-16:30 „Dodir“ - dr. Charles F. Stanley

sub. 19:00-19:30 „Žene pune nade“ – projekt "Hannah"

ned. 19:00-19:30 „Žene pune nade“ – projekt "Hannah"

ned. 09:00-09:15 i 20:30-20:45 „Propovijedaj Riječ!“ - dr. Josip Horak

pon.-pet. 19:00-19:30 „Kroz Sveti pismo“ - dr. J. Vernon McGee

INTERNET RADIO www.twr-hrvatska.org

Radio emisije možete slušati i preko telefona i to na 10 jezika:

01/6418970 hrvatski jezik	01/6418975 albanski jezik
01/6418971 srpski jezik	01/6418976 češki jezik
01/6418972 talijanski jezik	01/6418977 slovenski jezik
01/6418973 njemački jezik	01/6418978 bošnjački jezik
01/6418974 engleski jezik	01/6418979 mađarski jezik

Na hrvatskom jeziku nudimo 9 različitih emisija:

1. „Kroz Sveti pismo“
2. „Riječ za danas“
3. „Dodir“
4. „Susret s Isusom“
5. „Put vjere“
6. „Sola fide“
7. „Žene pune nade“
8. „Kruh naš svagdašnji“
9. „Propovijedaj Riječ!“

Nakon preslušane emisije možete usmiriti svoj komentar ili naručiti ponuđenu duhovnu literaturu.

Iv 20,1-10

Uskrsno evanđelje

Nela Mayer - Williams

Kad čitamo opis događaja Isusova uskrsnuća u sva četiri evanđelja upada nam u oči neka fragmentarnost i nepovezanost, strka i zbnjenost sudionika, ali u svemu tome činjenica uskrsnuća ostaje u temeljima nepromjenjiva i stalna. Istaknuta upotreba glagola u historijskom prezentu (ἔρχεται, βλέπει, τρέχει, λέγει, θεωρεῖ) živopisno ukazuje na tu dinamičnost i uzbudnje.

Osvrnut ćemo se na nekoliko glagolskih oblika.

Rano ujutro dok je još bila tama (između 3 i 6h ujutro, u zoru) Marija Magdalena dolazi (ἔρχεται) na grob i opazi (βλέπει) da je kamen s groba dugnut (ἵρψειν).

Taj je glagol (ἄρω) u participu perfekta pasiva, što podcrtava stanje konačnosti.

Onovremeni grobovi imali su ute u kojima se kamen kotrljao lijevo-desno, a sad je kamen bio dignut iz tog utora. Marija na to potriči (τρέχει) i dođe (ἔρχεται) do Šimuna Petra i drugog učenika i kaže (λέγει) im...

Potom dolaze Petar i onaj drugi učenik na grob. Isti se glagoli sad izmjenjuju u prošlim vremenima, aoristu i imperfektu, što opet upućuje na život opisa situacije.

Najprije su obojica trčala zajedno, a onda drugi učenik prestigne Petra i prvi uđe u grob. Sagne se i proviri (glagol παρακύπτω može značiti i jedno i drugo), ali ne uđe. Ivanova plaha narav čini da se on zaustavlja i okljeva. Ali ugleda (βλέπει) povoje od lanenog platna (θόρυβα, deminutiv, možda

samo jedan komad skupocjene platna) gdje leže. Možda zaključuje: "Da su uzeli tijelo, uzeli bi i povoje." I sad dolazi Petar te impulzivno uđe u grob i zapazi (θεωρεῖ) = zapazi, pažljivo gleda položene povoje i rubac (σουδάριον – ista riječ u slučaju Lazara, vidi Iv 11,44), gdje je na drugom mjestu posebno i uredno složen ili smotan. Sve to ukazuje na to da se to u grobu odvijalo bez ikakve žurbe. Dr. Rupčić u svom komentaru na ovaj tekst kaže: "Taj opis pruža povijesni i psihološki dokaz da tijelo nije ukraden nego uskrsnulo."

A sada i Ivan ulazi u grob (r. 8) te "vidje i povjerova" (εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν). Oba glagola u aoristu upućuju na odlučnost radnje koja se trenutno događa (aha moment u psihologiji!) Poznati autor Adrian Plass to ovako opisuje: "Neki trenutci spoznaje vode do znanja koja se ne mogu naučiti na uobičajen način a ona mijenjaju život. Ovdje, u praznome grobu, Petar i Ivan, zure zagledano sve više svjesni načina na koji pogrebna odjeća leži u netaknuto položaju kao da se je tijelo polako, na neki način, istopilo. U Ivanovu, barem, umu puna strahopoštovanja istina zvoni poput nebeskih zvona. Nije sve završilo. Priča nije gotova. Negdje, na neki način – Isus živi!"

Ivan je shvatio, uvidio značenje toga bolje nego Petar. Petar je imao više vida, a Ivan uvida. Ivan je bio prvi koji je povjerovao da je Isus uskrsnuo iz groba, čak i prije nego li ga je video. Prema Lk 24,12 Petar je otišao s groba "čudeći se u sebi što se to dogodilo."

Ali r. 9 objašnjava da još nisu shvatili (οἶδα = intuitivno znanje koje uključuje uvjerenje) Pisma (kako nagovješće Psalim 16,10) da je bilo nužno (izrazom δεί) Isus uvijek nalažešava da su se njegova smrt i uskrsnuće trebali, morali dogoditi: Mk 8,31; Mt 26,54; Lk 9,22; 17,25; 22,37; 24,7; 26,44; Iv 3,14; 12,34; Dj 1,16. ●

CRUX SOLA EST NOSTRA THEOLOGIA

Isus u reformacijskoj teologiji Martina Luthera

dr. sc. Lidija Matošević

Lidija Matošević magistrala je teologiju na ETF-u u Osijeku te diplomirala filozofiju i povijest na FF Sveučilišta u Zagrebu i teologiju na KBF Sveučilišta u Zagrebu. Postigla je doktorat iz teologije na Univerzitetu u Heidelbergu. Dobitnica je međunarodne nagrade *Templeton Award for Theological Promise*. Trenutno je docentica za dogmatiku na studiju Protestantska teologija Sveučilišta u Zagrebu te prodekanica Teološkog fakulteta "Matija Vlačić Ilirik".

Lutherova previranja

Poznajem ... čovjeka ... koji me uvjeravao kako je često podnosio takve muke; trajale su, doduše, vrlo kratko, ali bile su tako teške da bi ga, kada bi dostigle najviši stupanj ili trajale samo pola sata, ma samo desetinu sata, zaciјelo sasvim uništile te bi mu se cijelo tijelo pretvorilo u pepeo. Tu se Bog pokazuje strašno gnjevnim, a s njime i cijeli stvoreni svijet. Tu nema bijega, nema utjehe, niti unutra niti vani, već sve postaje tužiteljem. Tada u suzama izgovaramo ovaj stih: „Odbaćen sam od pogleda tvoga“ (Ps

31,23). U tom trenutku ne usuđujemo se niti reći: „Gospodine, ne kažnjavaj me u svojoj jarosti“ (Ps 6,2). U tom trenutku duša ne može vjerovati ... da bi ikada mogla biti otkupljena; jedino vjeruje da još ne osjeća čitavu kaznu. Ona (kazna) je, međutim, vječita i ona (duša) je ne može niti smatrati privremenom. Preostaje samo puka žudnja za pomoći i potresni jecaji ... Tu je duša naširoko raspeta s Kristom, tako da joj se istodobno mogu prebrojati sve kosti, i u njoj ne postoji nijedan kutak koji nije ispunjen najgorčom gorčinom, užasom, drhtajima i tugom ... Pa ako se svaka paklenkska muka, odnosno onaj neizdrživi užas protiv kojega nema utjehe, nameće živima, onda se pogotovo čini da je kazna za duše u čistilištu ista takva, samo trajna. A ona unutrašnja vatra daleko je strašnija od izvanske. Ako netko u to ne vjeruje nećemo se svadati.

Ovim riječima Luther opisuje svoje mladenačko iskustvo straha, bezizlaznosti te jeze zbog slutnje da ono može postati samo gorim – iskustvo pakla koje doživljava već ovdje i sada. U prošlome su se stoljeću psihijatri trudili odgovoriti na pitanje o tome što je Lutherovu egzistenciju činilo toliko tjeskobnom. Jedni su tvrdili da je Luther patio od neuroze straha zbog strogoga roditeljskog odgoja te kompleksa oca. Drugi su zapažali sklonost depresiji, a treći pak upadljiva odstupanja od normalnoga po pitanju duljine vremena koje prosječnom čovjeku treba za pronalazak vlastite identiteta. Četvrti su u Lutheru prepoznali znakove psihoze koja se poput niti pro-

vlači do kraja njegova života. Nešto blaži pri procjeni ozbiljnosti Lutherova stanja bili su oni koji su ove muke pripisivali naprosto loše zatomljenim traumatskim iskustvima, poput onoga kada je Luther kao mladić upao u oluju u kojoj je umalo poginuo.

Sigurno je dvoje. Prvo, nemoguće je sa sigurnošću utvrditi zbog čega je netko tko je živio prije pet stotina godina doživljavao svoju egzistenciju tjeskobnom. Drugo, iskustvo straha i tjeskobe zbog predsjecaja da bi sve moglo postati samo gorim bilo je krajem srednjega vijeka iskustvo mnogobrojnih pojedinaca – gotovo pa iskustvo epohe. Na to ukazuje Lutheru suvremena dušobrižnička praksa u kojoj je važno mjesto zauzimala čuvena *ars moriendi* koja je bila usredotočena na pružanje utjehe i ohrabenja pojedincu suočenu s bolnim preispitivanjem o tome pripada li on onima koji su predodređeni za spas te ga očekuje olakšanje i izlaz, ili pak onima čiji će se cijeli životni napor, muka i odricanje pokazati – na nekom Posljednjem судu na kojemu nema više nikakva zavaravanja – nedostatnim, bezvrijednim i besmislenim.

Činjenica jest da Lutherovi autobiografski zapisi ukazuju povremeno na pojačani intenzitet ovakvih previranja. Ipak, pažljiviji uvid u Lutherovu epohu na dopušta da se Lutera ni po naravi ni po intenzitetu previranja bitno izdvoji od njegovih suvremenika. Ono što je kod njega vrijedno pažnje i dijelom drukčije, jest njegov odgovor na neizvjesnost, muku i strah ljudi njegove epohe.

Indulgencije

Luther je o svojim mukama progovorio u zaključnom dijelu spisa *Resolutiones disputationum de indulgentiam virtute* koji se bavi problematikom indulgencija. Sama ta činjenica obvezuje da se – pri odgovaranju na pitanje po čemu je Lutherov odgovor na muke ljudi njegova vremena vrijedan pažnje i eventualno drukčiji – treba prisjetiti toga što su bile indulgencije.

Indulgencija ili oproštajnica (od latinske riječi *indulgere* koja znači biti *blag, obziran,*

popustljiv) nastala je u okviru pokorničke prakse. Prema učenju srednjovjekovne crkve, onaj tko sagriješi te tako – prema temeljnog novozavjetnom izričaju za grijeh, a to je „*promašaj puta*“ – na ovaj ili onaj način promaši svoje ljudsko određenje, trebao se pokajati te isповjediti grijehu. Nakon toga svećenik mu naviješta otpust grijeha. No, muke čovjeka koji je na neki već način promašio, time ne prestaju. Nakon otpusta slijedio je proces ispaštanja poznat kao pokora ili zadovoljština. U osnovi ovog shvaćanja bila je predodžba o tome da grijeh osim krivnje povlači za sobom i kaznu. Ovu je pak, kako bi sve iznova došlo na mjesto, pojedinac trebao ispaštati kako na ovome svijetu tako i u čistilištu. Kazna ili zadovoljština mogla je pritom zadobiti neslućene razmjere. To se osobito odnosilo na dio ispaštanja u čistilištu. Tako se u shvaćanjima kasnosrednjovjekovnog čovjeka predodžba o zadovoljštini nerijetko izjednačavala s predodžbom o mukama koje nikada neće prestati, nego će se, slično kao u Lutherovu autobiografskom zapisu, samo uvećavati te postajati gorima.

Dakako da je životna perspektiva u kojoj se tako lako ne nazire kraj bezdanu ispaštanja i dezorientiranosti – pri čemu izgleda da se dugovi koje pojedinac poradi poravnjanja nastale situacije treba platiti, umjesto da se otplatom smanjuju, oni se, slično nekim situacijama u suvremenom bankarskom sustavu, uvećavaju i tako samo još više gomilaju – vapila i za nekim sustavom olakšica. Ovaj je imao vrlo jasnu i jednostavnu funkciju: nepodnošljivo učiniti

podnošljivim. U Lutherovo su vrijeme u ovoj zadaći, barem do neke mjere, učinkoviti bili oprosti.

Oprosti su se pojavili nekoliko stoljeća prije, a njihovu je pojavu pratio razvitak ideje o „crkvenom blagu“. Ovo se blago sastojalo od „svišća“ zasluga Krista i svetaca, dok je crkva, koja ovim blagom upravlja, mogla iz njega crpsti te tako vjernicima, uz određenu finansijsku naknadu, udjeljivati oprost od ispaštanja. Oproštajnica ili indulgencija potvrđivala je kupnju ovakvog oprosta te opisivala kupnjom zadobivenu olakšicu. Vjerovalo se da ovako pribavljeni oprosti mogu oslobođiti ne samo od ispaštanja na ovoj zemlji, nego i od sasvim nepredvidivih patnji koje pojedinca ili umrle članove njegove obitelji tek očekuju u čistilištu. Osim kao prigoda vjernicima da se donekle zaštite ili barem steknu osjećaj da su zaštićeni od prijetnji i neizvjesnosti čistilišta ili Posljednjeg suda, prodaja oproštajnice imala je iznimno važno financijsko značenje. U vrijeme kada još nije bilo banaka koje su mogle pokriti sve veću potrebu za kapitalom, prodaja indulgencija predstavljala je ne samo izvor prihoda za kuriju, nego je funkcionalna i kao mehanizam finansiranja ekonomskih projekata onoga doba. Izgleda da je elementarna ljudska potreba za izvjesnošću da će na koncu sve dobro završiti te da će, kako pojedinac tako i oni do kojih mu je stalo već nekako biti spašeni, išla ruku pod ruku s ekonomskim potrebama kurije, a – budući da je prodaja indulgencija bila pokretač onovremenih ekonomskih projekata – djeli-

mice i s ekonomskim razvojem u cjelini.

Kritika indulgencija kao vrata u reformacijsku teologiju

U literaturi koja se bavi genezom Lutherova reformatorskog profila kao i genezom reformacije, spor oko indulgencija zauzima srazmerno mnogo mesta. Osobito to vrijedi za protestantsku literaturu manje znanstvenog tipa, a posebice pak za onu polemičku. U ovim je djelima trgovina indulgencijama nerijetko prikazana kao izopačena praksa, motivirana interesom kurije za uvećanjem svoje ideoleske i financijske snage. Ponekad se prodaja indulgencija sasvim neutemeljeno tumači i u smislu da je ondašnja crkva prodavala ne samo oprost od zadovoljštine, nego i sam otpust grijeha koji je pridržan jedino Bogu. Pritom je Luther uzdignut u lik heroja koji se ovim zlorabama suprotstavio i tako barem dio kršćanskog svijeta izbavio od toga da bude žrtvom velike obmane. Do neke je mjere to i točno. U prilog tomu svjedoči i činjenica o tome da spis *Resolutiones disputationum de indulgentiam virtute*, koji često u prikazima Lutherove teologije smatraju i Lutherovim prvim reformacijskim spisom u pravom smislu te riječi, sadrži oštru kritiku prakse oprosta. Također, navodi se i to da spor oko oprosta predstavlja prvi veliki spor između Luthera i Rimskе crkve. Točno je svakako i to da se kupnja oproštajnice u svijesti običnih ljudi – barem ako je suditi prema onome kako ju je, gotovo slično suvremenim akcijskim prodajama pojedinih proizvoda, u Lutherovom okružu prezentirao Tetzel – mogla poistovjetiti i s kupnjom samog oproštenja grijeha. Pritom, međutim, ne treba zaboraviti da je prodaja indulgencija bila i jedan od mogućih pokušaja da se ublaži nemir, neizvjesnost i upitnost koja je dana s ljudskim postojanjem. Još je jedan razlog zbog kojega se u situaciji prodaje indulgencija u Lutherovo vrijeme zatekla upravo crkva bio, među ostalim, i taj što je ona u to vrijeme i inače bila

“životna perspektiva u kojoj se tako lako ne nazire kraj bezdanu ispaštanja i dezorientiranosti vapila je i za nekim sustavom olakšica. Ovaj je imao vrlo jasnu i jednostavnu funkciju: nepodnošljivo učiniti podnošljivim. U Lutherovo su vrijeme u ovoj zadaći, barem do neke mjere, učinkoviti bili oprosti.

važan i zapravo nezamjenjiv društveni čimbenik. Drugim riječima, da crkva nije kao sredstvo za ublažavanje nemira koji prati čovjekovo bivanje uvela indulgenciju, vjerljivo bi to, na isti ili sličan način, pokušao učiniti netko drugi.

Upravo stoga prodaja indulgencija ne bi trebala trajno ostati u fokusu razmišljanja o bitnim odrednicama Lutherove i reformacijske teologije. Tim više što – premda je Luther odlučno kritizirao ovu praksu od koje se kasnije distancirala konačno i sama Rimska crkva – u fokusu Lutherova teološkog opusa u cjelini ne stoji kritika prodaje indulgencija, nego kritika ideje o tome da osim milostivoga Boga postoji itko ili išta što bi čovjeku moglo pružiti istinsku utjehu i pomoći protiv osjećaja praznine postojanja, beznađa i ponora ništavila s kojim je suočen. Luther je izgleda bio pojedinac koga se naprsto nije dalo lako uvjeriti u kakav-takav povoljan ishod svega. Njegov teološki i životni moto mogao bi se stoga sažeti na sljedeći način: dokle god ne nađem milostivoga Boga i od njega samoga ne čujem odgovor koji opravdava moje postojanje, moju prošlost, sadašnjost i budućnost, ne samo nikakav povoljno nabavljeni oprost, nego uopće nikakvo ublažavajuće sredstvo koje god vrste i podrijetla, od kako god uglednog proizvoda, neće me moći uspokojiti.

Nakon pet stotina godina zacijelo je teško reći što je nakon ove odluke točno uslijedilo. Iz Lutherovih autobiografskih zapisa proizlazi da je to značilo izložiti se muci, krizi, stanju duše u kojem čovjek misli da mu se čak i kosti raspadaju. No, ukoliko mu je za vjerovati, Luther je za svoju odluku o tome da ustraje u apstinenciji od nabavke bilo kakvog proizvoda za ublažavanje ljudskih muka bio nagrađen. Susreo je, dakako, kao što uvijek biva, na sasvim osoban način milostivoga Boga te od njega primio, ne na nekoj povoljnoj akciji kupljeno, nego ono istinsko opravdanje života – opravdanje koje je svoju preciznu razradbu dobilo u čuvenom reformacij-

skom nauku o *opravdanju po vjeri*. Vjerljivo ne bi bilo nimalo pretjerano reći da je ono što je Luther pokrenuo – a to je, slagali se ili ne s pojedinim njegovim stavovima i postupcima, reforma crkve i društva – započelo, a na stanovit se način već i dogodilo u Lutherovoj celiji, u tijeku apstinencijske krize koju je izdržao.

Teologija križa

Lutherovo iskustvo milostivoga Boga kao i gibanje što ga je Luther pokrenuo svoje je bitne teološke obrise dobilo u njegovoj čuvenoj teologiji križa – *theologia crucis*. Teologija križa o kojoj Luther po prvi puta progovara 1518. u Heidelbergskoj disputaciji označava teološki i životni stil koji znači: ne bježati iz ljudske stvarnosti ma kakva ona bila niti je pokušavati lažno uljepšavati okretanjem pogleda od neizvjesnoti i upitnosti koja je s njome dana. Naprotiv, usuditi se stvari nazivati pravim imenima te izdržati ne pristajući ni na kakvo ublažavajuće sredstvo te ni na kakav oblik lažne sigurnosti, dokle god čovjek od samoga milostivoga Boga ne čuje odrješujuću poruku koja opravdava ljudsko postojanje. U istome spisu Luther teologiji križa suprotstavlja teologiju slave – *theologia gloriae*. To je teološki, a u konačnici i životni stil koji stvari ne želi nazivati pravim imenima, nego nastoji pod svaku cijenu uljepšati ljudsku situaciju i to tako da okreće glavu od patnje, neizvjesnosti i upitnosti koje prate čovjekovo postojanje, nudeći čovjeku različita nazovirješenja i bjegove:

bilo da se radi o bijegu u rad ili pak u svijet samodokazivanja i zasluga, kakav, prema Lutheru, može biti i teološka spekulacija; bilo da je riječ o nečemu tako jednostavnome i masovno dostupnome kao što je u Lutherovo vrijeme bila, primjerice, kupnja indulgencije.

tako je govorio Luther u skladu sa svojom poznatom oštrinom pri izražavanju, umjesto Boga samoga vraka. To je osnovni smisao Lutherove izreke *crux sola est nostra theologia*.

Teologija križa znak za uzbunu Rimu

Pozivanje na Isusa Nazarećinu, na konkretnu povijesnu osobu, po komu se jedinomu u ovoj našoj stvarnosti otvara kako spoznaja Boga tako i spasenje, konstitutivno je za kršćansku vjeru od samih početaka. Kao što to spretno formulira suvremeniji protestantski teolog Pannenberg, razlog je tomu što „uzvišeni Gospodin prakršćanske vjere nije nitko drugi nego ta povijesna osoba“. U tom je smislu zanimljivo, kao što podsjeća Pannenberg, da je i priopćenje o djevičanskem rođenju iz Matejeva i Lukina evanđelja bila za crkvu prvih stoljeća

„upravo znak Isusove istinske ljudskosti, suprotno nego kod gnostika koji nisu željeli prihvati istinski ljudski rođenje iskupitelja te se za njih Sin Božji ili kretao među ljudima u samo prividnom obliku ili su ga zamišljali kao samo prividno povezanog s čovjekom.“ Poruka o Isusu Nazarećinu kao povijesnoj osobi, po kojoj se otvara spoznaja Boga i spasenje smisao je i prakršćanskih kristoloških naslova koje Novi zavjet pridaje čovjeku Isusu, među kojima su Krist (riječ koja znači *pomazanik*, a koja je ubrzo postala dijelom imena Isus Krist), Gospodin, Sin Božji, Spasitelj, Otkupitelj. Pridavajući čovjeku Isusu ove naslove koje je preuzeo uglavnom iz židovstva, prakršćanstvo je htjelo reći da je ono upravo u čovjeku Isusu prepoznao samu Božju zbilju od koje život potječe, dobiva smisao, postaje cjelina te biva spašen. Na konstitutivnost povijesnog Isusa za kršćansku vjeru, na ovaj su ili onaj način upozoravali različiti pokreti tijekom povijesti kršćanstva, pritom često kritizirajući pojedine sustave dogmatske ili teološko-pastoralne nadgradnje koje je tijekom svoje povijesti stvarala kršćanska crkva, a koji su Isusov spasenjski lik prije zaklanjali no što su na njega

“...dokle god ne nađem milostivoga Boga i od njega samoga ne čujem odgovor koji opravdava moje postojanje, moju prošlost, sadašnjost i budućnost, ne samo nikakav povoljno nabavljeni oprost, nego uopće nikakvo ublažavajuće sredstvo koje god vrste i podrijetla, od kako god uglednog proizvodača, neće me moći uspokojiti...

“...milostivi Bog Lutherove teologije križa ima konkretno lice. To nije Bog do kojega se došlo metodom spekulacije ili tehnikom meditacije. To je Bog koji se – ne ignorirajući upitnost, tjeskobu i neizvjesnost koja je dana s čovjekovim postojanjem – nastanio u patećem čovjeku Isusu iz Nazareta zajedno s patećim čovjekom u samom središtu upitnosti i patnje njegove egzistencije te mu se, upravo iz te konkretne patnje i upitnosti objavio svojom oslobođajućom porukom.

ukazivali. U tom su se smislu i u vrijeme koje je neposredno prethodilo reformaciji isticali husitski pokret, a osobito pokret mistike patnje te pokret *devotion moderna*. Njegovanje pobožnosti usmjerene na Isusa kao jedinoga koji može odgovoriti na posljednja pitanja o ljudskom određenju u svim njegovim dimenzijama osobito je bilo važno kod ova dva potonja pokreta. Poznato je da je i Luther tijekom svoje duhovne formacije bio povezan s ovim pokretima. Utoliko je korektno reći da Lutherova teologija križa nije njegova izvorna ideja. Ipak, Lutherova je artikulacija teologije križa zaslužna za pomake kakvi se ni izbliza ne mogu povezati sa spomenutim pokretima. I to ne samo zbog toga, iako ni to nije zanemarivo, što su Lutherov nastup pratile povijesne okolnosti koje su povoljno utjecale na njegov opstanak, nego i stoga što je Luther krenuo putem dosljedne i jasne primjene teologije križa na sva područja teologije i crkvenog života. Tako je teologija križa, u koju je Luther zakoračio putem spora oko indulgencija, a koje su u velikom zdanju kršćanske teologije bile zapravo samo jedna mala i relativno sporedna vrata, ubrzo vodila prema otvaranju niza drugih pitanja. Predstavnici ondašnje teologije postali su vrlo brzo svjesni mogućega dometa Lutherova stava – a prema pojedinim prikazima Lutherove teologije postali su toga svjesni i prije Luthera samog – te su upravo stoga tako burno i reagirali na Lutherovu kritiku oproštajnika. I doista, stav da je Isus Nazarećanin - kao Onaj u kojemu čovjek susreće Boga koji jedini ima ovlast čovjeku podariti opravdanje i spas te mu otvoriti budućnost – konstitutivan za

kršćansku vjeru ubrzo je vodila k pitanju o tome u kakvom odnosu prema tom patećem čovjeku stope drugi autoriteti, kao što su primjerice papa, koncili, ukratko crkva i njezina tradicija.

Premda ni ovo pitanje nije bilo Lutherovo izvorno pitanje nego se kroz povijest teologije i prije provlačilo, preciznost kojom ga je artikulirao Luther – a koja je utjecala ne samo na povijest protestantizma, nego i na kršćanstvo u cjelini – ne može se mjeriti s vremenima prije Luthera.

Bilo bi neprimjereno reći da je Luther obezvrijedio autoritet crkve. On je crkvi priznavao važnu ulogu u prenošenju Isusova navještaja, u pisanju te kanonizaciji novozavjetnih tekstova kao i u tumačenju kršćanske poruke tijekom povijesti. Ipak, za Luthera autoritet crkve nije samopodrazumijevajući, poput nekog produžetka autoriteta Isusa Krista, nego je u odnosu na ovaj autoritet drugotan i kao takav može i smije biti doveden u pitanje. Iz shvaćanja nadređenosti autoriteta Isusa Krista svim drugim autoritetima pa i autoritetu crkve, za koje je Luther vjerovao da mu je zajedničko s prvim stoljećima kršćanstva, proizašlo je, za reformacijsku teologiju specifično poimanje Svetoga pisma, sažeto u reformacijskom geslu *Sola Scriptura*. Geslom *Sola Scriptura* reformacija poručuje da Sveti pismo – s obzirom na to da je u

njemu predano svjedočanstvo očevidača Božje objave koja svoj vrhunac ima u Isusu Kristu – predstavlja jedinstveno svjedočanstvo o Božjoj objavi te da se s tim svjedočanstvom ne može mjeriti nijedan drugi govor crkve. Stoga, prema reformacijskoj teologiji, u odnosu Pismo – Crkva prvenstvo pripada Pismu.

Ono je kriterij, mjerilo, kanon na kojemu se mjeri vjernost govora crkve Isusu iz Nazareta kao Onome u kojemu je jedinom – ukoliko čovjek umjesto Boga ne želi susresti vraka – moguće naći milostivoga Boga. Sažeto bi se stoga moglo reći da je reformacija u osnovi podrazumijevala da kroz bespuća ljudskog postojanja postoji put do samoga milostivog Boga koji se usred naše stvarnosti objavio u Isusu Nazarećaninu, pri čemu Sveti pismo ima važnu ulogu. Pritom se čovjek na tom putu, premda ne treba odbaciti tradiciju crkve, ne mora nužno u nju i zapletati, nego je, koristeći se njezinim blagodatima, istovremeno odmjeravati na kanonu, Svetome pismu, te je kritički prosudjivati.

Vjera u Isusa Nazarećanina – konstitutivna te istovremeno ranjiva točka kršćanske egzistencije

Reformacijsko geslo *Sola Scriptura* zasigurno je htjelo biti u službi rasterećenja čovjeka – koji traga za Bogom – od svega

onoga što je tijekom povijesti kršćanstva moglo u tom pogledu postati nepotrebnim ili zbrnujućim opterećenjem. Ipak, inzistirajući na tome da za ljudsku egzistenciju ne može u konačnici biti spasonosan nikakav sustav koji je stvorila crkva kao ni bilo tko drugi, nego u osnovi samo milostivi Bog koji se usred naše stvarnosti objavljuje u konkretnom patećem čovjeku Isusu Nazarećaninu, a o kojemu svjedoči Sveti pismo, reformacijska je teologija zašla ujedno i u ranjivo područje kršćanske teologije kao i kršćanske egzistencije.

Sažetije bi se to moglo pojasniti na sljedeći način:

Reformacijsko geslo *Sola Scriptura* dijelom je podsjećalo na reformaciju suvremeno humanističko geslo *ad fontes* koje je označavalo povratak tekstovima klasične starine. Ipak, premda se reformaciju zbog toga povremeno opisuje i kao biblijski humanizam, načelo *Sola Scriptura* ne podrazumiјeva pod povratkom izvorima povratak biblijskom tekstu kao takvome. Naime, u reformacijskoj teologiji u kategoriju izvora ne pripada Biblija nego sam Isus, ili samo Isus, pri čemu važnost i posebnost Biblije proizlazi isključivo iz njezine svjedočiteljske naravi. Stoga je, ukoliko slijedimo duh reformacije, primjereno reći da k vjeri u Isusa ne dolazimo zbog Biblije. Vrijedi pak obrnuto: zbog Isusa na kojega Biblija ukazuje – pridajući mu kristološke naslove kao što su Krist, Gospodin, Sin Božji, Spasitelj, Otkupitelj – kao na Onoga Jedinoga od kojega možemo na učinkovit način čuti riječi koje naše postojanje odrješuju u svim njezovim dimenzijama, možemo povjerovati i Bibliji kao svjedočanstvu o tome Isusu.

...ukoliko slijedimo duh reformacije, primjereno je reći da k vjeri u Isusa ne dolazimo zbog

“Geslom Sola Scriptura reformacija poručuje da Sveti pismo predstavlja jedinstveno svjedočanstvo o Božjoj objavi te da se s tim svjedočanstvom ne može mjeriti nijedan drugi govor crkve. Stoga, prema reformacijskoj teologiji, u odnosu Pismo – Crkva prvenstvo pripada Pismu.

Biblije. Vrijedi pak obrnuto: zbog Isusa na koga Biblja ukazuje – pridajući mu kristološke naslove kao što su Krist, Gospodin, Sin Božji, Spasitelj, Otkupitelj – kao na Onoga Jedinoga od koga možemo na učinkovit način čuti riječi koje naše postojanje odrješuju u svim njegovim dimenzijama, možemo povjerovati i Bibliji kao svjedočanstvu o tome Isusu.

S Bibljom smo tako u situaciji u kojoj su se sa Samarijankom iz Ivanova Evanđelja našli njezini sumještani. Oni, u konačnici, nisu došli k oslobođajućoj vjeri u Isusa zbog Samarijankina svjedočenja kao takvoga, nego zbog toga što je iza toga svjedočanstva postojala stvarnost spasenja koja im se u samom Isusu otkrila. Upravo stoga oni i mogu reći da ne vjeruju više zbog Samarijankih riječi, nego stoga što su se sami – u osobnom susretu s Isusom kao Onim koji ima božansku vlast opravdati i njihovu prošlost, sadašnjost i budućnost – uvjerili u istinitost Samarijankina svjedočanstva. Upravo u tom smislu Biblja u reformacijskoj teologiji nije shvaćena kao svojevrsni produžetak Krista, odnosno njegova autoriteta, kao što je to slučaj sa shvaćanjem crkve u rimokatoličkoj teologiji koja – predstavljena u papi i učiteljstvu – stoji s Isusom u kontinuitetu. Stoga, kao što je često ponavljao protestantski teolog Karl Barth, nije primjerenovo tvrditi da je reformacija autoritet pape ili crkvene hijerarhije naprosto zamijenila autoritetom Biblje. Jer – iako se u nekim razdobljima i u nekim dijelovima

protestantizma poznatima kao bibličizam ili biblijski fundamentalizam to dogodilo – namjera reformacije nije bila od Biblje načiniti protestantsku inačicu papina autoriteta.

Kao što je već rečeno, reformacijsko razlikovanje između Svetoga pisma i Isusa predstavlja ujedno prostor i vrijeme za ranjivost kršćanske vjere, kršćanske egzistencije kao i ljudske egzistencije uopće. Ovo razlikovanje nam zapravo kaže da Biblja nije nešto poput jednosmjerne ulice ili čak prečice koja naprosto i bez ikakvih zastoja vodi do Isusa, štoviše da takva za sve važeća jednosmerna ulica ili prečica i inače nigdje ne postoji. Naprotiv, ono nam govori i o tome da put od *Svetoga pisma* kao svjedočanstva o Isusu sažetog u novozačetnim kristološkim naslovima kao što su Krist, Gospodin, Sin Božji, Spasitelj, Otkupitelj do stvarnog susreta s Isusom kao Kristom, Gospodinom, Sinom Božjim, Spasiteljem i Otkupiteljem ljudske egzistencije može i potrajati. A to „trajanje“ začijelo je nešto što ljudsko postojanje ponekad može učiniti tjeskobnim, iscrpljujućim, a na trenutke prožetim jezom, gorčinom te strahom da će stanje neizvjesnosti, traženja i čekanja trajati vječno te pritom postati i gorim – i to jezom, gorčinom i strahom ništa slabijeg intenziteta od onoga o kojemu je pisao Luther. No, čini se da se upravo u ovoj ranjivosti ujedno nudi i otvara prostor za ostvarenje kvalitete čovjekova postojanja kao bića čije određenje jest ne bježati, ne posezati za umirujućim sredstvima, bilo da ih nudi religija ili svijet konzumerizma, nego, poput Luthera, izdržati, istrpjeti koliko god je potrebno i Božju šutnju, dok usred stvarnosti prožete upitnošću i patnjom u liku Isusa iz Nazareta o komu Biblja svjedoči ne susretne i ne prepozna Krista, Gospodina, Sina Božjeg, Spasitelja i Otkupitelja, jednom riječju: samoga milostivog Boga. I od njega primi, kao što to uvijek biva na sasvim jedinstven i osoban način, istinsko odrješenje i opravdanje svoje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. ●

Namjera reformacije nije bila od Biblje načiniti protestantsku inačicu papina autoriteta

Odbojna riječ. Smrt Boga kod ranoga Hegela i ranoga Moltmanna

ODBOJNA RIJEČ
SMRT BOGA KOD RANOГA HEGELA
I RANOГA MOLTMANNA

ZORAN GROZDANOV

Zoran GROZDANOV, Zemun, Fabrika knjiga, 2016., str. 230. Knjiga je priređena na temelju doktorske disertacije, obranjene u studenom 2015. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predgovor knjizi napisao je poznati teolog J. Moltmann, čije je rano teološko promišljanje sredinom 1960-ih jedna od okosnica ovog rada. Iz predgovora: "Ovaj rad uspoređuje „ranu filozofiju G. W. F. Hegela“ s „ranom teologijom J. Moltmanna“. Za mene je on prožet iznenadenjem jer me podsjetio na moje početke od prije 50 godina – Teologiju nade iz 1964. – i od prije 40 godina – Raspetoga Boga iz 1972. „Podsjetio“ je preslabu riječ, točnija bi bila „upozorio“ budući da sam tijekom daljeg teološkog rada te početke napustio i na njih sam zaboravio. Tada se odvijala velika rasprava s „Bog-je-mrtav“ teologijom, posebno u SAD-u. Istodobno su bili počeli i kršćansko-marksistički dijalazi koji su vodili k prijepornom „socijalizmu s ljudskim likom“ Aleksandra Dubčeka u ČSSR-u. Pokušavali smo uveriti lijevohegeljanske marksiste pomoću kršćanske teologije tako da posegnemo za ranim još od francuske revolucije veoma utjecajnim Hegelom. Njegovo je rano dijalektičko mišljenje bilo usmjereno budućnosti. Njegov je „spekulativni Veliki petak“, prema našem shvaćanju, pozivao ove ateističke marksiste da svoj ateizam teološki promisle i prevladaju. Tada je češki marksist Gardavsky napisao knjigu pod naslovom Bog nije posve mrtav. Bilo je to i iznutra i izvana burno vrijeme: kubanska kriza, vietnamski rat, a utrka u naoružavanju sredstvima masovnog uništenja i strategijama propasti svijeta između Istoka i Zapada prizivala je apokaliptičke strahove. Bili smo prva generacija koja se moralu naviknuti na život nad ponorom svijeta. A „teologija smrti Boga“ bila je dio javnih rasprava ... Zahvaljujem Zoranu Grozdanovu što me vratio na moje početke. Možda je na počecima bilo više toga nego sam na kraju iznio. U svakom slučaju, u svakom je početku neka čarolija, kako je pisao Hermann Hesse, a to me opet općinjava.“ ●

Danijel Berković, magistar teologije te predavač hebrejskog jezika i Starog zavjeta na Biblijskom institutu u Zagrebu, obranio je 29. 2. 2006. doktorsku disertaciju na Oxford Centre for Mission Studies / Middlesex University of London, naslovljenu Grammar of death in the Psalms: with reference to motion as conceptual metaphor. / Gramatika smrti u Psalmima: s obzirom na kretanje kao pojmovnu metaforu. / Disertacija analizira postojanje i vrstu odnosa između glagola koji iskazuju kretanje i osjećaje te jezičnih izričaja koji se bave tematikom smrti u knjizi Psalma, imajući u vidu da je tematika smrti jedan od glavnih motiva u psalmima. ●

Danijel Berković

U baptističkoj crkvi u Ljutovu

Pod tim je naslovom internetski portal grada Subotice (www.gradsubotica.co.rs/u-baptistickoj-crkvi-u-ljutovu) objavio 3. travnja 2016. ilustriranu reportažu o ljutovačkim baptistima. Opisano je uskrsno bogoslužje održano 27.3.2016. i izložen kraći povijesni osvrt na početke baptizma u Ljutovu. Reportaža završava riječima: "Sami članovi Baptističke Crkve iz Ljutova su među svojim sugrađanima itekako omiljeni zbog svoje duboke pobožnosti i saosećajnosti koja je u ovom teškom vremenu tako potrebna mnogima." O počecima i razvoju baptista u Ljutovu i okolicu svojedobno je opširno pisano u Glasu Crkve (32-2010). ●

SVETO PISMO. Savremeni srpski prevod

čir./. Crete (SAD), Bible League, 2015. / Tisak: Graphic, Novi Sad, dovršeno u 2016., str. 1197. Izdanje cijelokupnog Svetog pisma prevedeno s engleskog Easy-to-Read izdanja koje naglašava komunikacijski aspekt prijevoda. Preveo Ivan Delač. Izdanje je opremljeno rječnikom (glosar) pojmove i biblijskim geografskim kartama (mape). U planu je izdanje i latinične verzije.. ●

Čakovec 2016.

Festival IMA NADE

Od 30. svibnja do 5. lipnja 2016. održat će se u Čakovcu sedmodnevna evangelizacija pod naslovom IMA NADE. Glavni evangelizacijski sastanci održavat će se svake večeri u iznajmljenom šatoru u središtu Čakovca, kapaciteta 700 sjedećih

mjesta. Glavni govornici bit će Rabindranath R. Maharaj, autor knjige "Smrt jednog gurua", Ivan Grozdanov, poznati kemičar iz Makedonije te Ulrich Parzany, njemački evangelizator čije su propovijedi već nekoliko puta satelitski prenoše-

Protestanti u Hrvatskoj, Reformirane crkve dio su naše vjerske i nacionalne baštine

PROTESTANTI U HRVATSKOJ

Reformirane crkve dio su naše vjerske i nacionalne baštine

Baptisti su tamo gdje ih je Bog postavio, kaže pastor Tome Magda, predsjednik Saveza baptističkih crkava

www.primjerak.hr www.facebook.com/primjerak www.twitter.com/primjerak www.youtube.com/primjerak

Objavljeno: 25.1.2016 (23:00)

Foto: Miroslav Šandor

Baptisti su tamo gdje ih je Bog postavio, i to s razlogom. Bilo da su manjina, kao u Hrvatskoj, ili veća vjerska zajednica, kao što su to u SAD-u. Bog očekuje da mu služimo gdje god se našli.

Radikalno krilo reformacije

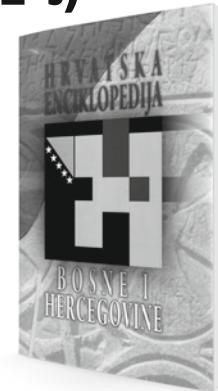
Otkrivaju da budemo doveđeni vježbeničkim njezinoj sini Isusu Kristu, da radimo na svem povrću, na evangeličanju i na slučenju bliznjima koji su oko nas. Dakle, tu greje Jezuso Bog očekuje da mu budemo vjerni sluge i vježbodci - odgovorno je svjedočivo na ugrijanje u baptističku "svu" Hrvati katoliči, a svi pravoslavci "Srbi"? Magda kaže: "Baptisti su tamo gdje ih je Bog postavio, i to s razlogom. Bilo da su manjina, kao u Hrvatskoj, ili veća vjerska zajednica, kao što su to u SAD-u, Bog očekuje da mu služimo gdje god se našli." ●

Darko PAVIČIĆ. Večernji

list, 28. 1. 2016. Reportaža o protestantskim crkvama u Hrvatskoj, tradicionalnim i "crkvama reformacijske baštine" kako ih autor određuje, slijedeći podjelu i informacije iz knjige Vjerske zajednice u Hrvatskoj. Odmah su uvodno predstavljeni baptisti, riječima pastora Tome Magde, predsjednika SBC u RH, koji je odgovorio na upit "Gdje su baptisti u zemlji u kojoj su "svi" Hrvati katolici, a svi pravoslavci "Srbi"? Magda kaže: "Baptisti su tamo gdje ih je Bog postavio, i to s razlogom. Bilo da su manjina, kao u Hrvatskoj, ili veća vjerska zajednica, kao što su to u SAD-u, Bog očekuje da mu služimo gdje god se našli." ●

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine, sv. 2 (E-J)

Jakov PEHAR (gl. ur.). Ivan Cvirković (ur. područja Religija), Mostar, Hrvatski leksikografski institut Bosne i Hercegovine, 2015., str. 712. Na str. 393. objavljena je šira odrednica o dr. Josipu Horaku, negdašnjem predsjedniku SBC u Jugoslaviji te dopredsjedniku Svjetskog saveza baptista. Josip Horak rođen je u Derventi. Postoji mogućnost da u narednim svestcima enciklopedije budu uvršteni još neki baptisti koji su podrijetlom iz BiH, a svojim su djelovanjem ostavili zapaženiji trag u kulturnoj povijesti južnoslavenskih zemalja. Odrednicu je priredio R. Knežević. ●

ne. Bit će organizirani i razni vidovi uličnih evangelizacija. Organizatori mole timove i po-

jedince da im se priključe.

Kontakt:
imanade.branko@gmail.com

Studij na Teološkom fakultetu "Matija Vlačić Ilirik"

Bliži se vrijeme upisa

Vrijeme upisa u novu akademsku godinu sve je bliže, pa je to dobra prilika za upoznavanje s mogućnostima koje nudi studiranje na Teološkom fakultetu "Matija Vlačić Ilirik" u Zagrebu.

Ponajprije vrijedi istaknuti da Fakultet od kolovoza 2015. godine djeluje u novom prostoru koji je daleko adekvatniji od onoga u kojem je Fakultet djelovao posljednjih jedanaest godina. Fakultet sada djeli na lokaciji u neposrednoj blizini Filozofskog fakulteta i Fakulteta strojarstva i brodogradnje (ulica Ivana Lučića 5-6), a studentima je izrazito dostupan i cijeli niz akademskih sadržaja i usluga (uključujući i Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu, knjižnicu Filozofskoga fakulteta i nekoliko studentskih menzi). Preseljenjem na novu lokaciju došlo je i do podizanja kvalitete uvjeta za izvođenje nastave, ali i do poboljšanja studentskog iskustva tijekom obrazovanja.

Kao i posljednjih nekoliko godina, Fakultet nudi upis u dva različita studijska programa: **sveučilišni preddiplomski i diplomski studij Protestantска teologија**. Preddiplomski studij u trajanju od šest semestara mogu upisati kandidati koji su završili četverogodišnje srednjoškoško obrazovanje – ukoliko prethodno nisu studirali na nekom od sveučilišnih programa u RH, ostvaruju i pra-

vo na besplatan studij prema pravilima koja vrijede i za sve ostale studente na hrvatskim sveučilištima. Prijave za upis obavljaju se do 30. lipnja 2016. (ljetni upisni rok) putem sistema Postani student (<https://www.postani-student.hr>) Valja istaknuti kako za pripadnike crkava reformacijske baštine postoji mogućnost izravnoga upisa (uz prethodno položenu državnu maturu). Završetkom studija stjeće se titula prvostupnika/prvostupnice teologije nakon čega je moguće nastaviti s diplomskim studijem *Protestantska teologija* ili kandidirati

za upis na neki od srodnih diplomskih programa na sveučilištima diljem Hrvatske.

Diplomski studij u trajanju od četiri semestara namijenjen je podjednako onima koji su prethodno dovršili preddiplomski studij teologije, kao i onima koji su diplomirali na drugim područjima. Drugim riječima, ovakav studij atraktivan je i svim onim pojedincima koji u njemu prepoznaju priliku da oplemene i prodube svoj vjernički angažman i djelovanje u različitim segmentima društva. U isto vrijeme diplomski studij *Protestantska teologija* posljednjih godina postaje najbolja mogućnost za studente čije kvalifikacije stečene na pojedinim teološkim ustanovama nisu valjano priznate u hrvatskom visokoškolskom sustavu, pa im upis na ovaj studij omogućava da "nadograđe" svoje postjeće obrazovanje i steknu valjanu diplomu. Završetkom studija stjeće se naziv magistra/magistre teologije.

Korisno je znati kako postoje vrlo velike šanse da će od akademske godine 2016./2017. postojati i izvanredni diplomski studij. Na taj način će se povećati dostupnost ovoga studija i za zainteresirane pojedince s redovitim radnim obvezama.

Nadalje, vrijedi ukazati na sve izraženju zastupljenost terenske nastave - u sklopu redovitih predmeta (primjerice, Pastoral zajednice, Praktikum ili Homiletika) studenti poхаđaju bogoslužja različitih crkvenih zajednica i u neposrednom dodiru sa crkvenom stvarnošću stječe spoznaje koje ih jednakom mogu pripremati za punovremenu službu, ali i za promišljenje kršćansko djelovanje u životu matičnih crkvi, na radnim mjestima, društvenoj zajednici u užem i širem smislu... Ovakav oblik nastave ne samo da osnažuje suradnju i doticaj Fakulteta i samih studenata s lokalnim zajednicama, nego i otvara prostor za intenzivniju pastoralno-dušobrižničku službu među studentima.

Ukoliko razmišljate o početku studija teologije ili pak želite dopuniti postojeće znanje i već stečene kvalifikacije, *Protestantska teologija* pravi je izbor! Jedini protestantski sveučilišni studij teologije na ovim prostorima nudi mogućnost da kroz studij steknete brojna akademска i praktična znanja i vještine kojima ćete ostvariti osobni razvoj i kvalitetno doprinijeti svojoj okolini i bližnjima.

Za sve dodatne informacije obratite nam se na Teološki fakultet Matija Vlačić Ilirik, I. Lučića 5-6, 10000 Zagreb, e-mail: teoloski-fakultet@tfmv.hr, tel. 01 48 28 915. ●

**BAPTISTIJADA
SIRAČ 2016.**

Ja sam uskršnje i život, eruje u mene, ako i umre, vjet će mi I. Krst.

SIRAC, HRVATSKA

Baptistijada – Sirač 2016.

Sportska druženja mladih, popularna Baptistijada, održat će se u Siraču od 17. – 19. lipnja 2016., u organizaciji mladih iz BC "Sion" Sirač.

Konferencija za mlade u Mošćenici

Restart

U Mošćenici se od 30. 4. do 1. 5. 2016. održala 11. konferencija za mlade, naslovljena Restart. Govorilo se o novome početku, a temu je razlagao Mirče Manavski, pastor BC Pakrac.

Mladi su se počeli okupljati u subotu u jutarnjim satima. Došli su iz raznih krajeva Hrvatske, iz Belice, Čakovca, Daruvara, Doljana, Osijeka, Tenje, Orahovice, Pakraca, Piškorevaca, Pule, Rijeke, Severine na Kupi, Sirača, Slavonskog Broda, Šibenika, Zadra, Velike Gorice, Zagreba, Hrvatske Kostajnice, Siska i Petrinje te iz Slovenije. Zajedništvo u glazbi i pjesmi, kao iskazu štovanja, bilo je izobilno blagoslovljeno, nakon čega je uslijedila propovijed. Pastor Manavski govorio je u subotu ujutro o restartu života, koji je potrebit svima, bez

obzira na životnu pozadinu iz koje dolaze. Kao primjer naveo je apostola Pavla koji je, premda je bio visoko pozicioniran i cijenjen religiozan čovjek, ipak trebao restart života (Dj 9,1-9).

Nakon zajedničkog ručka i popodnevnog slobodnog vremena koje su mladi proveli u društvenim i sportskim igrama, uslijedio je večernji program. Pastor Manavski govorio je o pokajanju i životu u Duhu. Bila je to jasna i jednostavna evangelizacijska propovijed temeljena na tekstu iz Djela 2,32-41 kojom su tri mlađe osobe bile potaknute predati svoj život u Božje ruke. Uslijedio je potom mozaik-program u kojem su svi mogli uživati slušajući kršćanske pjesme različitih glazbenih grupa i pojedinaca.

Nedjeljno jutro započelo je slavljenjem pjesmom. Potom

Pastor Mirče Manavski

Konferencija se privela krajу zajedničkim ručkom, kao svojevrsnom kulminacijom zajedništva – stotinjak mladih uživaju zajedno u blagoslovima ručka, sví na okupu u jednoj prostoriji. Glavni kuhan i sestre domaćice potrudili su se da nitko ne ostane gladan.

Osmijeh na licima i silni blagoslovi o kojima su mnogi posvjedočili poticaj su domaćinima da i dalje nastave s organiziranjem konferencija. Domaćini se mole i nadaju da se mladi susretnu i iduće godine. • D. Salijev/IBA/GC

Obilazak gradilišta u Međimurju

Prva faza gradnje u Mačkovcu i Belici

Dana 4. 5. 2016. predsjednik i glavni tajnik SBC u RH obišli su gradilišta u Međimurju. U Mačkovcu se intenzivno radi na temeljima nove crkvene zgrade. Prema riječima pastora BC Mačkovec Nenada Kovačevića, nova bi crkvena zgrada trebala biti pod krovom do kraja srpnja. Time bi završila prva faza gradnje za koju su osigurana gotovo sva sredstva. Druga će faza biti unutarnje uređenje i to će se u velikoj mjeri izvesti vlastitim snagama te uz pomoć timova volontera raznih partnerskih organizacija.

BC Mačkovec prikupila je veliki dio sredstava iz vlastitih izvora. Braća i sestre motivirani su nastaviti kako daljnje prikupljanje sredstava, tako i gradnju.

BC Belica također napreduje u obnovi/izgradnji molitvenog doma. Dograđen je dio na postojeću zgradu i postavljeni su temelji za novi bogoslovni prostor. Vjernici su i ovdje znatan dio sredstava prikupili sami. Ostaje im što prije izgraditi novu crkvenu dvoranu, nakon čega će se raditi na unutrašnjosti.

Pastori obiju crkava, Kovačević i Turkalj, vrlo su angažirani i motivirani. Ovo je ujedno i poziv na molitvu za naše crkve u Međimurju – da Gospodin providi sredstva koja nedostaju te da ukrijepi ruke svima onima koji su uključeni u gradnju. Krajnji je dakako cilj posvetiti se radu s ljudima u novim i adekvatnijim prostorima. • T. Magda/IBA/GC

Gradilišta u Belici (gore) i Mačkovcu (dolje).

Stoje:
N. Kovačević,
J. Surća,
T. Magda i
Ž. Mraz

OTVORENO NEBO
Medgaje 4
40000 Mačkovec

tel: 040 341 341
sms: 092 300 33 01
kontakt@otvorenonebo.com

www.otvorenonebo.com

TV POSTAJA	PREMIJERE		REPRIZE	
Z1 (Zagreb)	nedjeljom	09:25	petkom subotom	12:00 10:30
Varaždinska TV	srijedom	19:15	nedjeljom	19:00
TV Šibenik	srijedom	20:30	četvrtkom	16:15
STV	nedjeljom	12:00	utorkom četvrtkom	24:00 16:15
TV 4 rijeke (Karlovac)	subotom	16:10	ponedjeljkom	12:30

APlusRADIO
VIŠE OD RADIA

24 sata dnevno

putem Interneta:
www.aplusradio.net

putem mobilnih
aplikacija za
iOS i Android uređaje

**DOBRA GLAZBA S
DOBROM PORUKOM!**

**PRVA DOMAĆA ONLINE TRGOVINA
SUVREMENE KRŠĆANSKE GLAZBE.**

CD | DVD | KNJIGE | Pjesmarice | Koncerti